

ARGIA

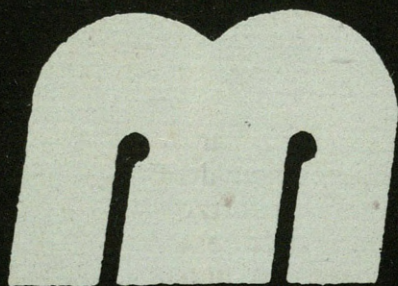
1980-Azaroa 9-XLIII garren urtea 892 zenbakia 60 peza

euskal prentsa
barik
ez da euskal
herririk

CODE 913

kirolzaleen zerbitzutan

miner

donostia

271050 eta 270447

or.26

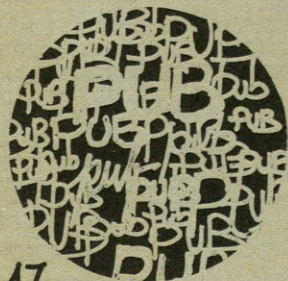

«Euskarazko prentsa barik ez da Euskal Herririk». Berriro ere kaleratu behar horrelako oihua, lehen ere behin baino gehiagotan aldarrikatua, eta orain ere egia izaten jarraitzen dena. 26. orrialdean aurkituko duzue hilaren 14tik 16ra eta ANAITA-SUNA, JAKIN, HERRIA eta, ARGIAren izenean burutuko den kanpaina honen berri.

Magnetofonia hartu, begiak argitu eta hortik zehar ibili dira L.

Bastida eta Jexux Ijurko zenbait gauetz azkenaldian Euskal Herrian halako arrakasta duen fenomenoaz aztertzen: pub-ak.

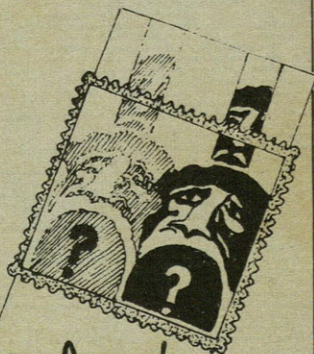
Izan ere toki hauek ez baitira kopa bat edo beste hartzeko bakarrik; misterio gehiago gordetzen dute argi ilunen eta musika ozenaren artean.

or.17

«Zergatik dago hainbeste langabezia? Zergatik ikus ditzakegu hainbeste gizon (emakumeak, orain ere, aparte utzi beharko) edozein herri haundiko kaletan bueltaka goizeko zortzietarako, besazpian egunkaria dutelarik, eta ankak noraezean mugituz?». Galdera hauei erantzuten saiatzen da P. Iparragirrek Euskal Herriko langabezia egin duen lana.

or. 9

bertsolaritza
iKasten
?

or.38

Hemen ez omen da polemikarik sortzen, baina noizbehinka horrelako zerbaite gertatzen bide da. Santutxuko bertsolari eskolari buruzko erreportajeari Iñaki Zubizarretak jarri zion puntua; baita erantzuna jaso ere, joan zen astean, Joxe Ramon Etxebarriaren eskutik. Hori gehituz, oraingoan, nola ez, bertsotan dator Santutxuko eskolako lau lagunek bidalitakoa. Bertso sailean aurkituko duzue.

zuzenketa

Eskuan dugun ale hau 892 garrena dugu. Beharbada konturatuko zintaten aurreko alean ere 892 zenbakia agertzen zela. Inprentegiko huts batengatik gertatu zen joan den asteko hau, bere egiarko zenbakia 891 garrena izanik.

ARGIA

Lehendakari: Kaietano Ezeiza.

Zuzendari: Elixabete Garmendia.

Zuzendari Ordezko: Pilar Iparragirre.

Idazleak: Estepan Aldamiz, Jokin Ansorena, Ladix Arrosagarai «Astema», Mikel Atxaga, Lurdes Auzmendi, Balere Bakoikoa, Inozentzio Bujanda, Joxe Manuel Bujanda, Felix

Ibargutxi, Rufino Iraola, Mikel Iribarren «Xinaberri», Julen Kalzada, Iñigo Lamarca, Josu Landa, Txema Larrea, Pello Lizarralde, Gorka Reizabal, Andoni Sarriegi «Murumendi», Joseba Sarrionaindia, Jon Urrujulegi, Joxemari Velez de Mendizabal «Mendiaga», «Xalbardin», Josemi Zumalabe.

Marrakzi eta diseinuak: Joxemari Aleman, Guru, Antton Olariaga, Rotu, Tororo, Josemi Zumalabe.

Argazkilaria: Koldo Aretxaga, Arturo Delgado, Philippe Etxeberry, Loubet, Luis Mitxelena, Txema Ormazabal, Luis Otaegi, Roberto Zarrabeitia.

Publizitatea: Joxe Mari Ostolaza.

Jabe: Zeruko Argia Kooperatiba.

Modiztegiak: Ortazar Laboratorioa, Semi, Ernio.

D.L.: 80-1963.

HARPIDE SARIA:

Barruan	2.300 pta.
Estatuturik Kanpora	2.900 pta.
Airez	4.400 pta.
Ale bakarra	60 pta.

aste giroa

LIBURUAK

ZURUBI LUZEA. —Pedro Martín Zabaleta. Gipuzkoako Aurrezki Kutxa, 97 or., 300pta.

Urteoro egin izan duten bezala, aurtan ere iaz «Irun hiria» saria irabazi zutenen idazlanak atera dira argira, oraingo honetan olerki sailan, Pedro Martín zabaleta-ren **Zurubi luzea** datorkigu. Liburuari azaleko begiradaxo bat botatzen badiogu, poemak hiru zatitan banatuta daudela argi eta garbi azaltzen zaigu, Lehen zatiak ODOLA izena du, bitarrenak IZERDIA, eta hirugarrenak ETA... Titulusek berek nahiko toño pertsonal eta —nolabaitesateko— dramatiko bat ematen diote haseratik, eta polikiago poemak irakurtzera pasatzean, berehala antzematen zaie beren kutsu intimista eta barnekoia, pertsona batek dituen sentimendu eta kezka guztiak nolabait kanporatu nahiean.

Garrantzi handia dute ere poemetan erritmoa eta sonoritatea, hiztegi aberats batek honetara laguntzen duelarik. Beste liburu bat gehiago beraz, euskarazko liburuak gordetzeko etxean dugun apalerako.

ZURUBI LUZEA
pedro martin zabaleta

MORIR EN IRUN. —Mario de Salegi, Elkar, 265 or., 450 pta.

Honelako nobela hau —nobela bat dela esan behar bait da— historiaz kezkatutako idazle baten nobela historiko bat da, gerrate zibilak Euskadin nolako bilakaera jasan zuen nobela gisa azaltzen duena. Egileak berak gerrate zibila ezagutu zuen, eta ondorioz nobelak halako kutsu autobiografiko bat hartzen du.

Era honetako nobelak nahiko kaskarrak izaten badira ere, honako honek iritsi du nolabaiteko kalitate narratiboa. Ez dakit hau frogatzeko balio duen ala ez, baina Mario de Salegi-ren nobela hau Planeta Sarian finalista gelditu zen, 1977an. Denera, historia toño aseptiko eta askotan monotono batetan irakurtzeaz aspertuta daudenentzat oso liburu egokia izan daiteke, guretako askok ezagutu ez genuen borroka zibilaren aspektu oso orijinal bat modu interesgarri baten bidez adierazten bait du.

EDITORIAL ARIEL
colección ELCANO
la geografía
y sus problemas

Grupo Chadule
INICIACIÓN A LOS
MÉTODOS
ESTADÍSTICOS
EN GEOGRAFÍA

INICIACION A LOS METODOS ESTADISTICOS EN GEOGRAFIA, Chadulle taldea, Ariel, 284 or., 940 pta.

Liburu honen gaia jende guztiari gustatuko zaion gaia ez dela baldin badakigu ere, ziur gara bestealde bati baino gehiagori benetan interesatuko zaiola. Liburu honek geografiaren alderdi berri bat eskaintzen digu, geografiari aplikatutako estadistikak eta alderdi ekonomikoena alegia. Joera hau Ipar Europako herrialdeetan jaio bazen ere, badirudi gero eta gehiago Espainian eta Frantzia hedatzen ari dela, eta gero eta gehiago inportantzia handiago ematen zaiola. Manuala, batez ere, Unibertsitateko lehenengo kursoetarako dago zuzenduta, beren helburu nagusiak bi direlarik: bata, ikasleek datu matematikoak trebetasunez erabil ditzaten lan tresna bat eskaintzea; eta bestea, sailkapen logikoa eta azterketaren teknikak gaitzat dituzten idaztiak hobeto ulertzen laguntzea. Liburu interesgarri bat, beraz, alor nahiko berrihonetaz interesaturik dagoen edonorentzat.

ALDIZKARIAK

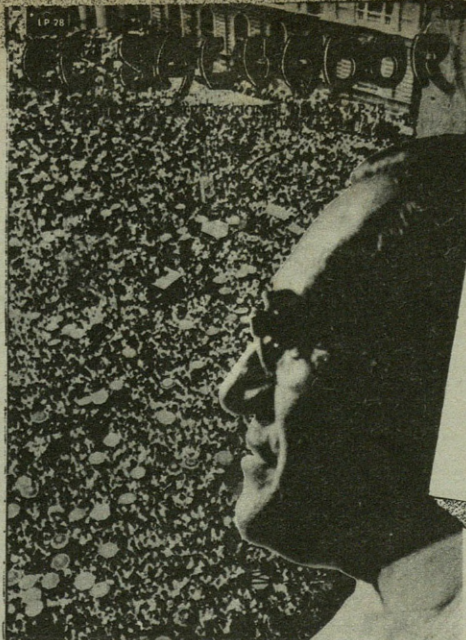
EL SALVADOR, 1980ko
maiatza, 2zenb.

Harrigarria da oso Hego Ameriketara ateratzen diren honelako aldizkari batek honek dituen errekurtsoez kaleratzea. Izugarritzko itxura polita du errebistak: formatoa normala baino de- xente handiago, argazkiak barra-barra eta kalitate haundikoak, imprimaketa ezin hobea, eta gainera ko- lore gorriko zenbait gauza tartekatzen direlarik. Gaine- rantzekoan, texto gehienak testimonioak, elkarrizketak eta jende

ospetsu edo ezagunen bi- zitzak. Hauen artean, aipa- men berezi bat merezi du Oscar Armulfo, duela zen- bait hilabete hil zuten San Salvador-eko Artzapezpi- kua. «El SALVADOR» ize- neko aldizkari hau L.P.-28 delakoaren prentsa bule- goak ateratzen du eta beren helburuetako bat da, hain zuzen nazioarteko informa- zioa ematea. Beraz, nola- bait guri zuzendutako aldizkaria.

TXISTULARI 1979ko.
Urria-abendua, 100zenb.

Euskal Herriko txistula- rien elkarteak ateratako al- dizkari hau bere 100 zenba- kira iritxi da, eta nahiz eta atzerapen handi samar ba- tez irten, hona hemen gure zorian beroenak, ez bait da gauza makala aldizkari bat bere ehungarren zenba- kiraino iristea. Gaiak begi- ratzen baditugu hondoren- goak ageri zaizkugu oraingo honetan: Nafarroako dant- zak eta apezak, Aurelio Sa- gasetaz eginda; Txistuaren ezagugarriak eta afinaketa, Martin Rodriguezek eginda; Arazo teknikoak, Joxe Iñä- zio Antsorenak eginda; Txistu eta zerebroa, R. In- saustik eginda; eta bukat- zeko, Joxe Iñasio Antsore- nak egindako arnasketari buruzko artikuloa. Guztira, txistuzaleak eta nola bait txistuaren munduarekin lo- turaren bat duten guztion gozamenarako kaleratu den aldizkaria dugu Txistulari 100 zenbakia.

25
azaroa
9-16

ERAKUSKETAK

IMPACTO-
SUPLEMENTO.—0. Zenb.
90 pta.

«Kontsumidorearen defentsarako elikadura eta gastronomiako aldizkaria» dio izenburuaren azpian ira- kurtzen den esaldiak. Eta esaldi motz honen esanahi zabalago bat jaso nahi ba- dugu, azken orrialdean ageri den Printzipio deklara- penean esaten dena kontu- tan hartu behar: «Hurrengo

zenbakitik aurrera eduki erabat desberdin bat aurki- tuko duzu: ELIKA DURA ETA GASTRONOMIAKO FRAUDE GUZTIAK. Gure helburua zeure defentsa baita.» Garbi ageri da beraz zein den aldizkari honen be- tenahi eta betebeharra. Dena dela sintomatikoa izan daiteke zero zenbaki honek «Euskal Sukaldari- tzako 14 chef honenak» gaitzat hartuz, Arzak, Ro- teta eta gure kolaboratzaile den Argiñano horien barne ez sartzea. Sintomatikoa eta sospetxoso. Badaez- paere, ez dugu hau guztia oso alto esango, Karlos Ar- giñano enteratzen bada, sorginkeriazko pozima bat- zuk prestatuko baitizkie. Hala ere, eta egileen hitzez, «zenbaki honetan, hauta- tuak izan diren establezi- menduak leialki gomendatu ditugu, baina hauetako ba- tetan okerraren bat ikusten baduzu, jakin eraz iezaguzu, gure iritziak ez baititu haien akatsak kondizionatzen». Hala izan bedi.

OLEOS
DE
A. LOPEZ FRANC

del 1 al 17 de Noviembre 1980

Horas de expos. de 10 a 19 horas

Entrada: de 11,30 a 13,30

Sala de Cultura - Avenida 12 - St. Se. - Donostia

Caja de Cultura Municipal

Comunicación Municipal

A. LOPEZ FRANC-EN OLEOAK nahi duen guz- tiarentzat Aurrezki Kutxa Munizipalaren Kultur Are- toaren erakusketan dau- de. Norbaiti pintura natu- ralista edo errealista gus- tatzen bazaio badu nora joan, are eta gehiago egu- raldi hotza baldin badago. Pintore honen filosofia ulertzeko, hona hemen berak egindako testotxo bat: «Zer desberdintasun dago lore bat eta tipula baten artean? oihalean ez bata ez bestea, bata bes- tea bezain ederra da, eta edertasun hori da desira- tzen dudana eta egiten saiatzen naizena. Bes- teengana horrelaxe iris- ten bada, aski zait. Bide azkengabe zail hau ibil- tzen jarraituko naiz, erre- kuperaketaren animoaz». Honaino, pintorearen as- moak; hemendik aurrera, irakurleak epai beza.

automobileko bazkariak

Lehen ibilaldiak orain baino askoz interesgarriagoak zirela uste dut. Honen zergatia oso garbi dut neuk.

Orain duela hamabost urte-tako bide bera gaur egiten badugu askoz larriago, askoz urdu-riago goazela konturatzen gara. Agian lehen genuen arazo ekono-miko berdina dugu orain, baina lehen jan behintzat ondo egiten genuen eta orain berriz ez. Lehen, bideetan aurkitutako edo-zein fonda txikian geldituz gero, bertako jaki tipikoak bazenituen, toki batzutan arkumea, bestetan odolkia, arroza bestetan, tokian tokiko barazkiak etabar.

Orain berriz lehengo toki berdinengatik igaroko bagina-...Zeren toki berdinengatik, bai, pasatzen gara, baina autopistaz! Egia esan ez dugu ezer ikusten.

Presazate kalitaterik eza bihurtze hori ez dut ulertzen. Ze-ren autopistatan bazkaldu behar izate hori ulertzera iristen banaiz ere, garbi dago hauetan ez dutela beren sukaldetan -behinik behin ezik- maitasunik jartzen. Eta ez da bat ere kalitaterik aurkitzen. Eta hori bai dela kezkatzeko ainako gauza bat.

Nik nere esperientziaren arauera esan dezakedana porru-salda onak ala txarrak egiteak lan berdina ematen duela da, eta ere berean, garbantzu onak ala txarrak egiteak eta tortilekin berdina.

Urtean zehar sukaldeetan mila ta bostehun ordu sartzen ditugunok kontu handiagoa jarri eta ardura gehiagoz lan egin behar dugula uste dut.

Bada tipo frantses bat, frantsesa izan behar, eta gainera txikia-metro eta 55 neurtzen baitu-, egun okurrente batetan

WIMPY famatu horiek asmatu zituen. WIMPYak ogi azalen banean anburgesak sarturik saltzen dituzten toki hoirek dira. Horrekin Pariseko milaka enplegaturen dijestioa eragozpenezbetetzea lortu zuten. Oraingo honetan besizan da. Honengatik ekolojistek eta kontsumatzaile aldizkariak Europako lehenengo pozontzaile titulua jarri diote.

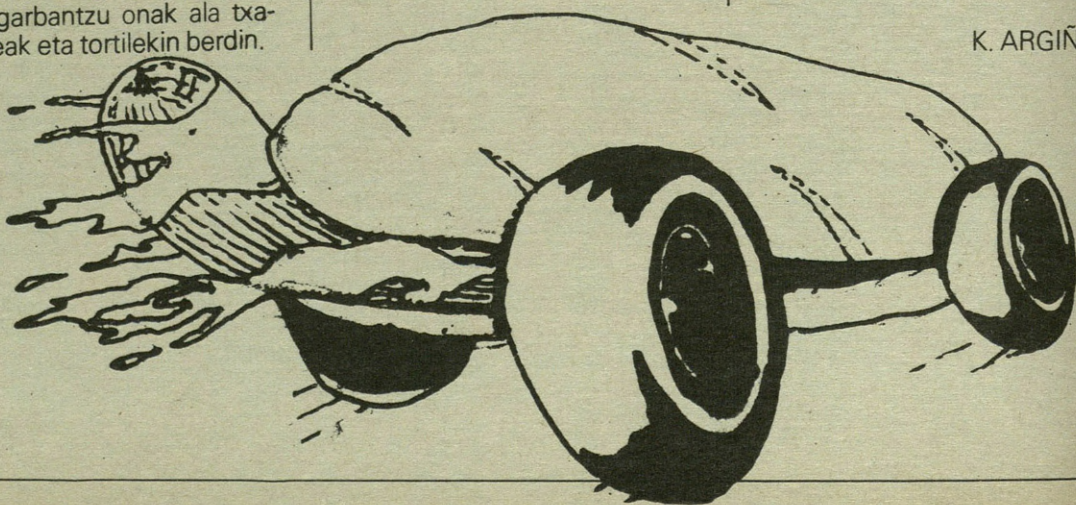
Zer egingen dugu bere burua asfaltoaren erregetzat jotzen duen OLARRA berri honekin. Eskerrak oraindik Europa aldetik dabilela. Hemen baditugu gehiegi. Honen izena JACQUES BOREL da.

Orain hau bera baino kanibaloagoa den etsai berri bat atera zaio: PIERRE VINCENS; eta hiru hilabetetan 100.000 bezero kendu dizkio.

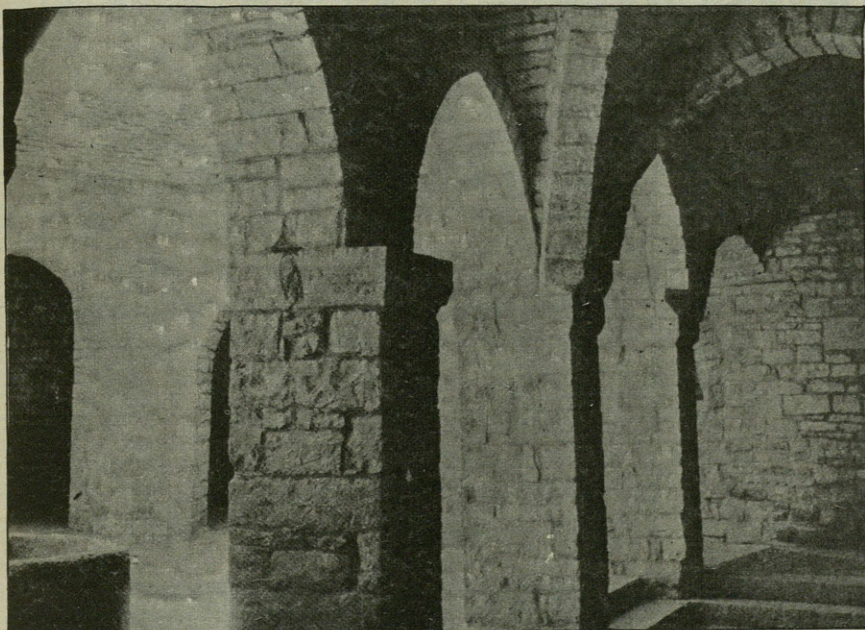
Hau lortzeko erabili duen sistema erraza da. Gasolina hartzera gelditzen zara eta apal batzuetan jan daitezken gauza batzuez betetako kaxa batzuk har ditzakezu. Depositoa betetzen dizuten garaiean zeuk jan. Zein ederra, ezta?

Ez naiz IBERIAkoek ematen duten bazkariarekin sartzen ari infanteriakoa naizelako baina masokistei ere ezin zaie horrelako zerrijanik eman.

K. ARGÍÑANO

la ainsa, aragoiko erdi haroa

Pirineoko zenbait bazterretara joan nahi baduzu, nahi eta nahiez pasa beharko duzu Huescako La Aínsatik. Sobrabe bailadako buru izana, bidegurutzean aurkitzen da herri hau. Bidegurutzean eta erreka gurutzean ere bai, Cinca eta Ara ibaiak hemen elkartzen baitira. Bestalde, Pirineo inguruko zenbait bailadak herri honetan du bildulekua, Vió, Puértolas eta Tellako harenak adibidez. La Aínsa berak Pirineo barrenean ez aurkitu arren, mendi bista ederrak eskaintzen ditu, hor bait dauzka Iparraldean Peña Montañesa, Tres Serores, Tres Marías eta Sierra de Tucas.

Guzti honekin ez da ba harri-garria La Aínsa bere turismotxoia izatea, hotel, restaurante eta taberna ugarirekin horretarako. Baina hau La Aínsa berria da. Zaharrera aldapa gogor sumar batez igo behar duzu. Aurrez aurre enparantza rectangular zabal batekin topo egingo duzu, hiru aldetatik arpedun etxez inguratua, Erdi Aroko festarako egokia.

Libre geratzen den ertzetik

aurrera XI mendetik aurrera han egon behar duen gaztelua. Aspal-dikoa da izan ere herri hau. Musulmanek inguruko kristauen erasoetatik defendatzeko erabili zuten gain hau. XII mendean kristau bezala azaltzen da berriz La Aínsa. Garai haietako San Salvadorgo elizaren orde, kolegiata izandako eliza aurkitzen dugu enparantzaren beste ertzean. Lehen zen erara berritua dago, txoko ederrak gordez han hemenka: XII mendeko Ama Birjiña bat, klaustro goxo bat, kriptak oso ederra...

Gonzalo I eta Santa Cruz kaleak San Salvadorgo plazan biltzen dira. Hainbestaraino gordetzen dute bazter hauek Erdi Har-doko giroa, aztore bat hezitzen ari zen mutil bat ere aurkitu genuen kolean, gure bixitan. Orduan bertako jendea ere ikaratua zeukan beroa zegoen; orain, hotzak bildua izango du herria; hala ere, ainsatarrek horren berri ondo dakitenez, txoko epelik aurkitu duzu.

E.GARMENDIA

**JOSE
ZINKUNEGIREN**

OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

Transportes

azkar s.a.

ERAMAN-EKARRIAK, KAMIOIAUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid,
Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda,
Murcia, Cartagena, Granada, Almería, San-
tander, Valladolid, Zamora, Palencia, Sala-
manca.

Astean irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz,
Lugo, Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

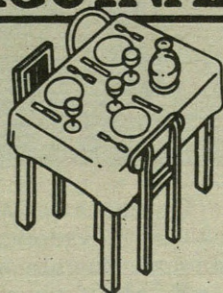
Hernanirako bide nagusian,

ERBOGIA hauzoan

DONOSTIA

RESTAURANTEA

**KARLOS
ARGUÑANO**

***Euskal Sukaldaritza
Berriaren partaide***

**ALFONSO XIII, 13
Tel. 830178**

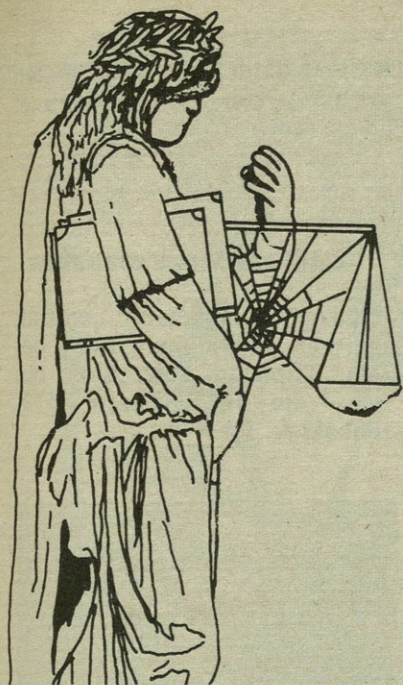
ZARAUTZ

**cabinet
halsouet**

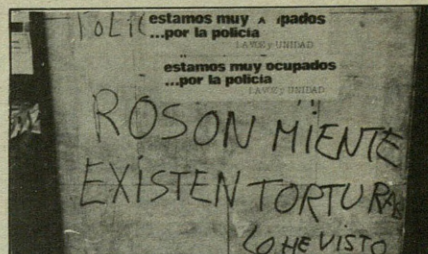
**Import-Export
Errepresentazioak**

41, Bld Victor Hugo
Tél. (59) 26.34.46. - 64500

Donibane Lohitzune

**DERETXO ZUZENDU EZI-
NIK.**- Euskal Herriko Unibertsitateak duen Deretxoko Fakultate bakarrean. Donostian. -Opusena eta Jesuitena ere badaude. baina pribatuak noski- arratsaldeko klaseak kendu behar dituztela eta iskanbila gogorra dabil irakasle gehienen eta ikasleen artean. Azkenean badirudi hauek erreferendumaren bidea hartu dutela arazoari irtenbide bat aurkitu nahiean. Arazoaren funtsean azkenik garbi azaltzen dena zera da, hemengo unibertsitate publikoak ez duela behar den mediorik -ikasle faltagatik kendu nahi dira arratsaldeko klaseak- hemengo beharrak betetzeko, bitartean unibertsitate pribatuek aurrera egiten dutelarik.

KALEKO MEZUAK.- Topika ere bada hormak mintzo diréla esatea. baina hemen behintzat horrela gertatzen da. Horma -zikindurik- ez bagenu. zenbat mezu ez ote genuke galduko. Hona azkenaldian bildu dugun pare bat: bata ia bederatzi hilabate «oso okupaturik» daramatzaten LA VOZ eta UNIDADeko langileena. Bestea berriz bista dagoena ikusi duen anonimoarena.

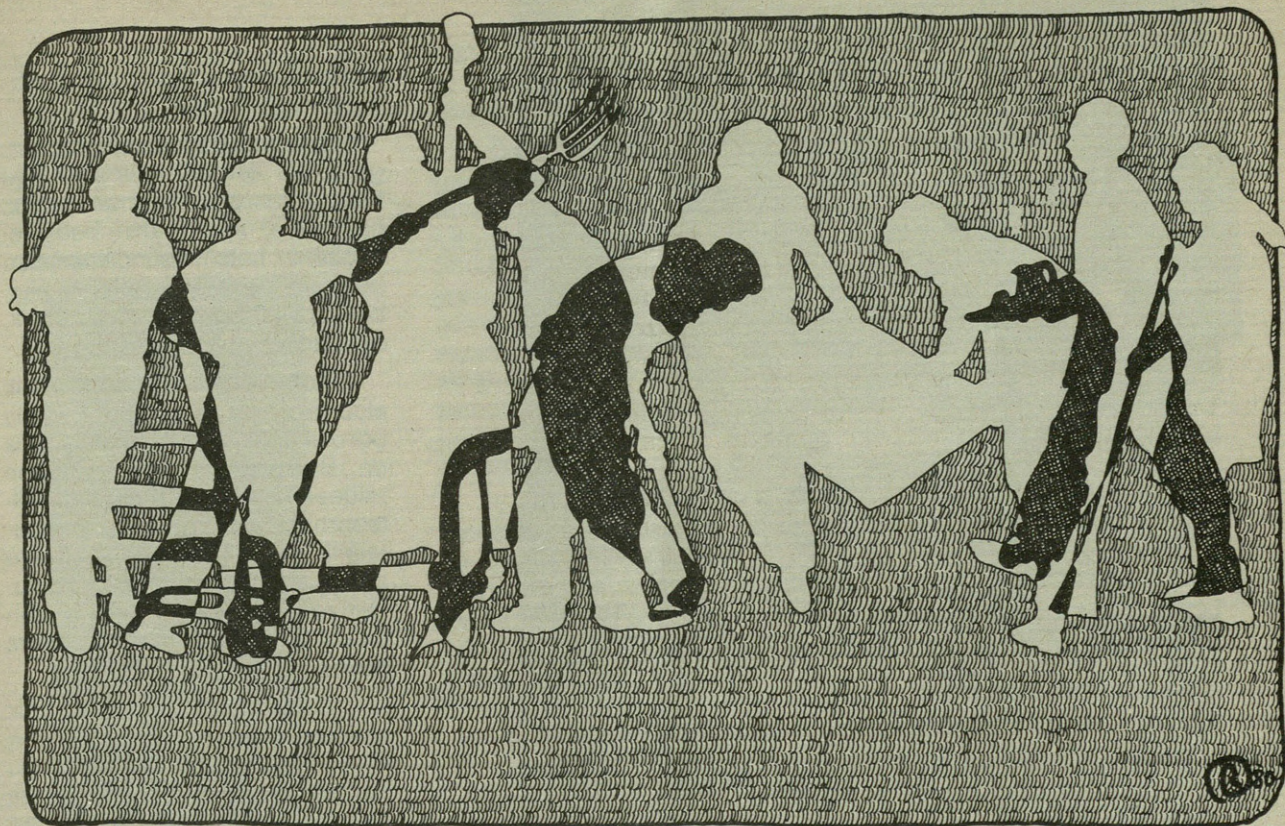
**ASTEBURUA ISKANBILE
TAN.**- Gasteiz, Donostian eta Erreneria ukabilkadak eta zer-bait gehiago ezagutu zituzten igandean, hilaren 2an. Blas Piñaren doan toki guztietan muntatu behar izaten du numerotxoak, are gehiago hori Euskal Herrian baldin bada. Gobernadorearentzako komuneko papera baldin bazuen, ikusle hutsentzat tiroak, eta bestela ea zertarako ziren harrapatutako armak -eta seguraski harrapatu gabe geratu zirenak-. Konzentrazioa beste era batekoa baltz, konzentratzaileek ez zuten Gasteiza ailegatzerik izango, baina FNko jende jatorra zenez gero, Guridi Zinemako atea ba-

karrik aurkitu zituzten itxita.

Bitartean Donostiak «bakerearen aldeko eta terrorismoaren aurkako» lehen manifestazioa ezagutu zuen; lehen Bilbon eta Iruñean izanak ziren horrelakoak; UCDtarrek behin lortuko hemen manifestazio baten konbokatzaile bezala azaltzea eta orduan ondo luzitzea pentsatu dute, inork ikusi ez zuen jende kopurua izan zela aldarrikatuz; dotoreago geratuko ziren -eta PSOE berdin- PNVec emandako zifra bera aitortuz, baina bueno, haurren harrokkokeriak.

Errenerian berriz, jakina denez, PNVren batzokira jo zuen hilaren 6an epaituak izango diren Pikabea, Arozena etabarren aldeko manifestazioan parte hartzen zuen jendeak, Donostian gertatzen ari ziren iskanbilaren berri jakitean. Azkenik diferentzia «txikia» dago gertakizun guztihauen artean: jende harmatua zuzendu eta mugitzen duen Blas Piñar parlamentaria lasai ibil dai-tekeela nonahi; bitartean Pikabea parlamentaria Sorian dagoela, probatu gabe dauden salaketengatik 41 urteko zigorra eskatzen diotelarik.

lanik ez dut, eta ...

«Que lo maten», «juicio popular» «... escucha, los niños en la lucha»... Ez dira ez, bere onetik ateratako baten hitzak. Milake eta milaka pertsonen oihukatutako esaldiak baizik, indarra eta balorea gorde nahi zuten langile, emazte eta haurrak esandako gauzak, así, así, ni un paso atrás, huelga general» aho batez aldarrikatzen zuten bitartean.

Olarra jaunaren langileak ziren kasu honetan amorrazioz jositako erabaki gogorraren adierazten egiten zutenak Lanpostua galtzeko arriskuan ikusten zirenak, bere lankide trebeenak tranze latzean utzi nahi ez zituztenak.

Kasu bakarra izan balitz gauzak ez ziren berdin gertatuko.

Bere manifestazioak ez zuen izan niko arrakasta izango, emazteak -ziur aski- ez ziren etxetik mugituko eta, noski, umeek jostatzen jarraituko zuten. Ez zen, ez, manifestazioari begira zegoen jendearen aurpegian hainbeste tristezi eta ikara nabarmenduko.

Arazoa bestea dal Eusko Jaurlaritzak ateratako dossier baten dienez, 1980ko apirilean

43.093 langile «erregistratuak» -hots, enplegu bulegoan bere situazioen berri emana dutenak- langabezian daude Bizkaian.

Langabezian egoteko baldintza hauek bete behar dira: hamalau urte beterik izan, lantokirik ez eta lan egiteko prest egon eta ordainduko duten lanbide baten bila ibili. Noski, garbi ulertzen ez

dugun «aptitud para el trabajo» bat edukiz.

Klasifikazio edo erregulapen «legal» horren barruan sartzen ez direnak asko dira Lanpostua utzi edo bidaliak izan direnak, eta zokoratuak egonik ere «aktiboak» direnak (eguneko hirutatik bat besterik lan egiten ez dutenak eta tenporeroak)

Are gutxiago kontutan hartzen dira lanaren merkatutik kanpo utziak izan direnak. Emakumeak, adibidez. Bere etxetik mugitzen ez direnek kopurua inor gutxik jakingo du, baina besteentzako lanean ibiltzen direnena ere ez da kitea gauza erraza izango, gehienak ez baitira enplegu bulegotaz fidatzen, apuntatzen ez direlarik, eta «Seguridad Social»a edukitzen ez dutenez...

Gazteen kasoa ere hor barruan sartzen dal Hamalau urtetik 25 arte egun, Hego Euskal Herrian eta lehenago aipaturiko dosierrak dioenez, langabezian arkitzen direnak 49.404 dira. Inoiz enplegu bulegotik azaldu ez direnak, lantokirik ez eta ikasten ja-

rraitu dutenak eta ofizio «marginaletan»ari direnak kontutan hartzen baditugu, pentsa noraino igo leiken kopuru hori.

Bainan ofozialki -hots, enplegu bulegoetan- «erregistratuak» daudenekin bakarrik gelditzen bagara ere, arazoa ez dela txantxetakoa guk baino ahots

zentsudunagoa duten askok eza-gutua dute iadanik.

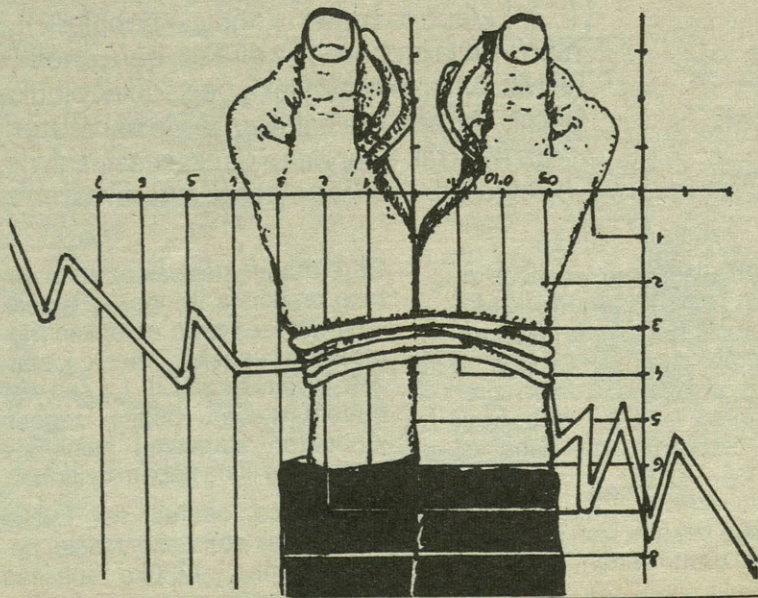
Zergatik dago hainbeste langabezia? Zergatik ikus ditzakegu hainbeste gizon (emakumeak, orain ere, aparte utzi beharko) edozein herri haundikokaletan bueltaka goizeko zortzietarako, besazpian egunkaria dutelarik, eta hankak noraezean mugituz?.

Komunikabide ofizialeetatik aldarrikatzen digutenez, dena bortxakeriak eragindako arazoa da. Burruka armatuan dabilten taldeek kenduriko zerga iraultzaileenrrua da, entpresariak kapitalarik gabe kapitala galtzeko arriskuan ikusten direlako beldur- rrez alde egin beharrean arkitzen direlako gertatzen dira gauza hauek.

Bainan, beste ildo batetik doazten arrazoin ekonomikoak bilatu ahal ditugu. Guztiok dakigu hemengo krisia 1.975k honuntza mundialki martzan dagoenaren ondorioa besterik ez dela, neurri handi batetan behintzat.

Irabazbideen tasa gutxitu egin da eta ekonomikaritezagu? batek zioenez «para sanearla se requiere que las secciones más débiles del capital sean purgadas. Y eso, entre otras cosas, significa un aumento claro del paro global.»

Eta beste ekonomilari talde ofizial batek zioenez, langabezia-

ren arazoa konpontzeko lau gauza egin behar ziren. Lanaren eskaera igo (gauza nahiko zaila, irabazpiderik ez ikusiz enpresariak asko inbertitzea eta lanpostuak sortzea); Lanaren kostoa gutxitu eta lanaren merkatua flexibilizatu (lehenak soldatak

urritzea esan nahi duelarik, eta bigarrenak kaleratze librea eta «lock-out»a adierazi dezakelarik) Lanpostu eskaerak gutxitzea (beno, hau eginez, gauzak ez ziren hain gaizki joango: jubilazioa aurreratzea, pluriempleoa zigortzea, eta eguneroko lan orduak gutxitzea) eta azkenik, langabeziaren ondorioak nolabait biguntzea subsidioen politika aurrera eramanez, langabeziaren seguroa finkatuko duen lege berri bat eginik.

Soluziobide horietatik zer-bait espero bagenezake ere, oraingoz ezer gutxi lortu da. Egungo «demokrazia» bultzatu nahi duten alderdi eta sindikatoek aspaldi egin zituzten hainbeste aldarrikatu ziren paktu haiek (Moncloakoa, adibidez). Langileak soldataren «topeak» onartu beharrean egon dira, bainan enpresariak momentuz aipatu zituzten konpromisuak betetzeko denborik ez dute izan.

Langabezia ez da gutxitu (egunetik egunera handitzen doa), prezioak ez dituzte kontrolatu (beno, kontrolatu baldin badi-

tuzte, nola izango ziren ez kontrolatuz?), eta beste «abantaila» guztiak ikustekotan ditugu.

Dena dela, itxaropenik galtzea ez da komeni. Nahiz langabezia asko egon; nahiz daudenetik gutxi izan urteko 350.000 pezeta «desempleo»tik jasotzen dituztenak, nahiz erdia baino gehiago ezer kobratu gabe egon; nahiz -Bizkaia bakarrik aipatuz- 70.000 inguru izan langabeziaren ateetan dauden langileak (egun jornada gutxitua dutenak).

Ez, itxaropenik ez galdu. Noizbait beteko dituzte esandako hitz guztiak. Eta bitartean, lan egiteko urteetan dagoen edozein pertsonaren etsipena telefonoko kabina batetik irtetzerakoan ikusterakoan kupidarik ez izan. Pentsatu!

P. IPARRAGIRRE

asteko
izenak

Behin batetan Olarra, jaboirik gabeko aparra, txikitik omen zen mutil azkarra, zizarerik gabe usteldutako sagarra, inongo brujularik seinalatu ez duen iparra, egun eder-rra argitu ondoren ustekabeen sortzen den eguraldi txarra. Olarra beti Olarra, Olarra gora behera Olarra, mundua bokatuko den egunekoaren antzeko ilunabarra, asto batek boxeozko guantez afinatutako kitarra, emeak bihotz onekoak zirelakoan aldrebes erditutako arra, zerraldo ustelduez nazkatutako loreak zapuztera deldkatu den harra, deabruaren eta bere diszipulo guztien huts batengatik infernuko suetatik ihes egindako sagarra, toki guztietan eta gusto guztietarako Olarra, herriak maite baitu Olarra, bere amona gaisotu ondoren eta eguzkiari makina bat zaplasteko eman ondoren sietemesino gertatutako ilunabarra, zenbait giza-kirengandik ateratako olioaz ongi kontserbatutako sardina zaharra, inongo zerririk inola ere jan nahi ez duen zakarra, aurpegi zatarrak, sudurra ñaña-rra, gure kuttunen zu zara Olarra, nahiz eta alturaz izan nahiko ttatarrak, edanaz patta-rra, segitun bizten zaizu begien izarra, zure etxean ez da inoiz sartzen irriparra, zure hatzaparra, diruz barra-barra, ez dugu kaskarra, guretzat Olarra, udan historik gabe dagoen lizarra, poltsiko handia eta bihotza kaskarra, ongi etor bedi bost durokoa baino ez den butifarra, paraturum te sal-
lutant oi ave Olarra.

MIREN ITXASO

egunoroko leloa

Lehengo egunean, lantokitik etxeruntz nindoala, ezagun batekin topatu nintzen eta bertiko agurra formalak egin ondoren orain hainbeste ematen den gaitza sozialetaz mintzatzen hasi ginen, bera ere gaitza berberarekin ikutua bait zegoen gizon honen egoera ezagutzen ari nintzen eran pentsamendu askok asaldatu zidaten langabeziarekin lotuak, pentsamentu hauek nire baitan atzera eta aurrera egiten zutelarik.

Hola ari ginelarik, geure euskal arbasoetaz oroitu nintzen, beraien seme-alabak agur mingotsak entzuterakoan Ameriketara abiatzen zirenean, han ogibideak aurkitzeko asmoz. Hor ditugu Otaño bertsolariak bere semearen irteerarako ipini zituen bertsoak. Lur honek ez zuen ematen hemen bizi ziren guztien seme-alabentzako eta emigratu beharrean aurkitzen ziren beste lurraldeetara, hemen baino egokiago bizitzerik nahi bazuten behintzat.

Zer nolakoak izango ziren guraso haien barruko pentsakerak? Zalantzarik gabe oso mingotsak, ikusterakoan bere sabeletan sortutako seme-alaba maite eta kuttunak, betirako 9?agian bai, joan zirela pentsatzerakoan.

Gero, joanaldi haiek amaitzen hasi ziren. Euskal Herrian euskaldunentzat nahiko lan eta ogi izango zela posible ikusten bait zen. Bainan gerra zibil irrazional hark, berriz ere atzerrira, lan bila, lur herriak aurkitzera. Beraien herriak ukatzen zien ogiaren bila berriro ere, kanpora.

B.BAKAIKOA

Urte gorri haiek igaro ondoren, bazirudien mundua gure alde jartzen hasi zela, betirako aberastasun materialak izango genituela, ongarriak geure artean hedatzen ari zirela. Gainera, beste herri behartsuentzat egiteko ere kapaz ginela. Berriro agur mingotsak eta Euskal Herriruntz, Europaruntz,... Beldurrarekin. Mesfidantzarekin. Ez jakintasunarekin. Ezagutzen ez den herriak ematen duen ikararekin.

Denbora joan, denbora etorri eta lur honetan eraiten den haziak gehiago ezin eman. Lur agorregiak izan. Harkaitsua eta harri artean ereindako haziak, lehenbizi gauzez eta gero egunez ere bai, geure lapur amorratuak eramaten, hemen goentzat uztarik utzi gabe. Eta

horrekin ere konforme ez eta erain baino lehenagoko hazia ere desagertzen hasi. Berriro agurrak, beste aiekatara doazen ahotsak, etorriko naiz, Limako katedralaren ate nagusian ikusiko gara, halako eta halako orduan eta egunean. Josafateko zelaiean...

Gizon honen zalantzak. Benezuelan lana eskatu diat, bainan han ere langile esko omen zegok lanik gabe eta. Mexikon agian, lehengusutxiki bat zeukat eta sukaldari bezala lana aurkitzeko posibilitatea ba omen zeukak niretzako. Argentinara ez diat jonahi, zeren eta lan gutxi dagoela esan bait zidatek, gainera agintariak oso fatxak dituk eta ez diat ezer jakin nahholako jendilajeekin, horretarako nahiago diat hemen egon. Gizon onengan dena zihurtasun eza, kondizionantea, haizeak erabiltzen duen hostoa bezala bere ideiak. Bai, emaztea etxe bateko sotoa garbitzen hasi duk, bainan oportetean joan den andre baten lekua betetzen ari duk! Halaz ere, esan ziotek ondoko etxe batetan lana izango ote duen legegizon batzuen bulegoak garbitzen, badakit asko ez ziotek ondainduko, bainan lana nahiko ziurra duk. Paroa datorren hilean amaitzen zaidak eta alabak ikastolatik atera beharko dizkiat, ikasketak ordaintzeko aina ere ez baitiat izango... Hola jarraitzen du gizon honek etanik ez dakit zer esan zeren eta lana aurkituko duela esatea, gezurra izango bait litzateke, amets eginaraztea, eta euskaldunok ametsak egiten uzteko garaia badaukagula deritzat.

LARRA

(euskal gazteria E.T.A.ren biolentziaren aurka?)

agur «txangu».. talde ere garelako!!!

Asteazken eguerdian «omen» zinelako eraman zintuzten pistola-pistolen aurrean komisariara.

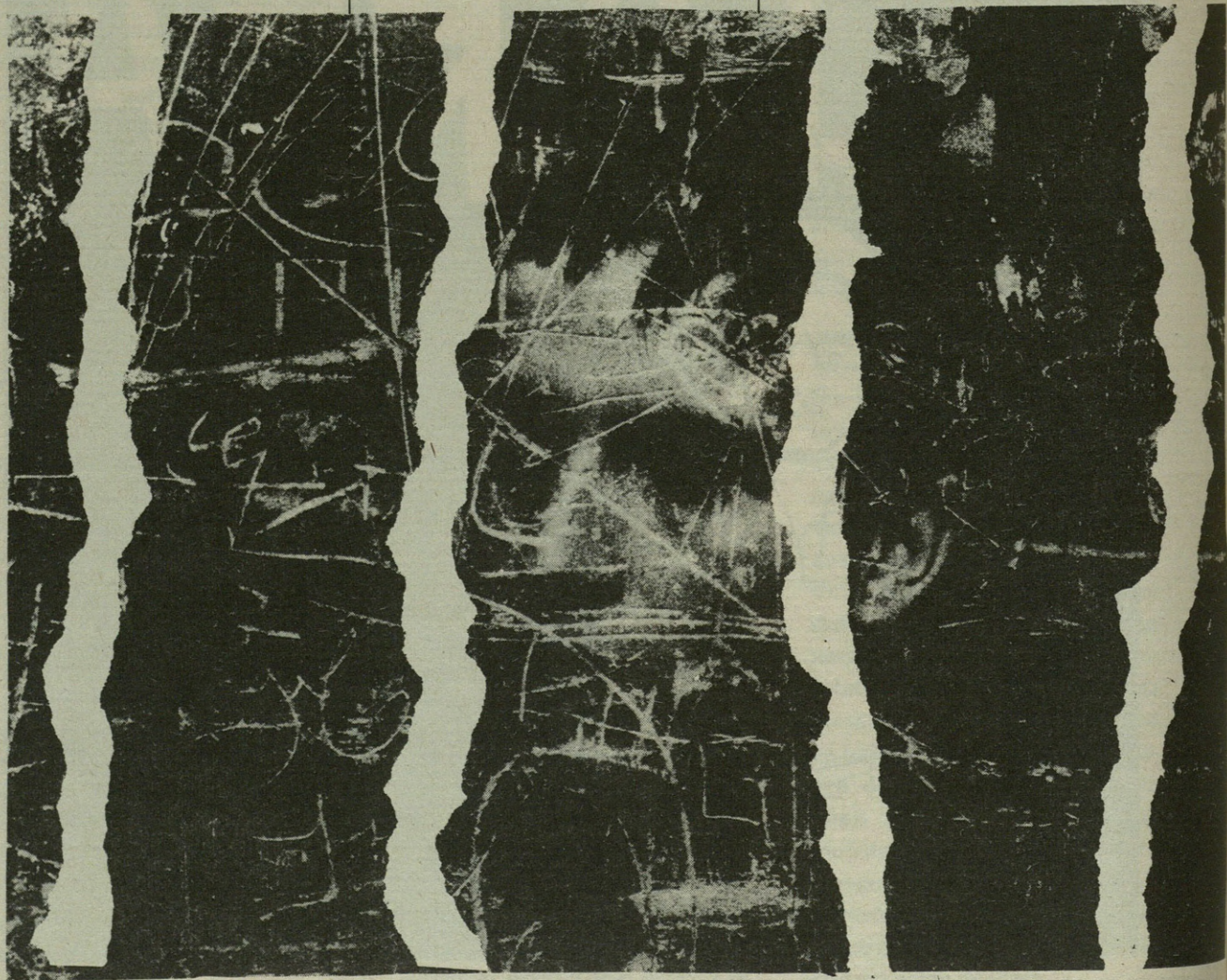
Gure laguna zinelako bildu «behar» eta asanblada deitu genuen ostiralerako EUTGko tabernan, ostegun eguerdian.

Urrengo egunean, Ortue-llako heriotzak zirela eta, ikast«etxea» itxita zegoela,

oso jende gutxi bildu ginen. Bertan jakin genuen bezperan EUTGko bigarren kurtso-koak, hau zela eta, edonolako biolentziaren kontra agertu-kozirela; bere komunikatua firmatu nahi al genuen. «Kulpable ba zintekkeen ere zure detentzioaren aurka zeudela, nolabait bizia xurgatzen ari ba zitzaizkizun ere bestea hilik zegoela eta biolentzia ororen aurkako agiri bat egingo zu-

tela. Hildakoaren omenez meza eta manifestapen bat ere egin zituzten Donostiako ka-leetan zehar astelehengoize-an.

Bestalde agiriaren hizketa topikoan inolaz ere sinisten ez genuelako eta Bakarrik bazi-nen ere, Ni izateaz gain GU ere garela gogora arazi nahi genizulako karta edo gutun bat idaztea pen-tsatu genuen.

Bainan... ekintzarako hitzetan sinisten badugu ere, ekintzaratu gabe geratu ziren hitz hauek.

Zure alde, gure alde, nire alde esna eta zutek garela geure buruari zihurtatzeko asmotan bi gertakizun hauek serioski eztabaidatu nahia eta inguramena aztertu beharra sumatu genuen. Eta hala genituen, gure buruak geure biziak kritika beharra sumatu, «preintelektualon» (gurekiko-gizartearekiko) egoera kolokan ezarri nahi eta beharra sumatu, eta hargaitik, -betiko eta inoizkoak diren bide berriak jorratuz- eztabaida bat proposatu genuen klasez-klase, zergaren, bagaren, garela uste dugun bezala jokatzeko dugun, zer-esanik badugun, zer dugun esateko, posible ahal dugun esatea, esaten al dugun, egiten nire buruari, geure izanari -konkretutik abstraktora- galdetuz.

Beraz, guk ere komentatu genuen astelehen goizean asanbladaren beharraz bainan gurea, luzaroagorako lana zelakoan, funerala ondorengo manifestapenaz hau irakurri akurri genuen Diario 16 en urrengo egunean: «los jóvenes vascos se rebelan contra la violencia de E.T.A.» edo antzeko zerbait eta ikastetxe sakaratu honetan gure proposamenak jasandako harrera jakin guraz, ostiralean bildu ginenean, «libre» ote zinen eta «biolentzia ororen kontra gaudela» esan ziguten.

Eta ixiltasunak, hutsu-neak izan ditugu lagun orduezkero, galderarik eza, eta zein garen bota digute aurpegira, «lagunik» badugun galdetu, galdetu!, galdetu egin diogu geure buruari eta hormak, paretak, zementozko pareta gogorak, jelaren koloreak topatu.

Nola?! NOLA?! zion etengabe gure etengabeko hotzikara astirotuezinak.

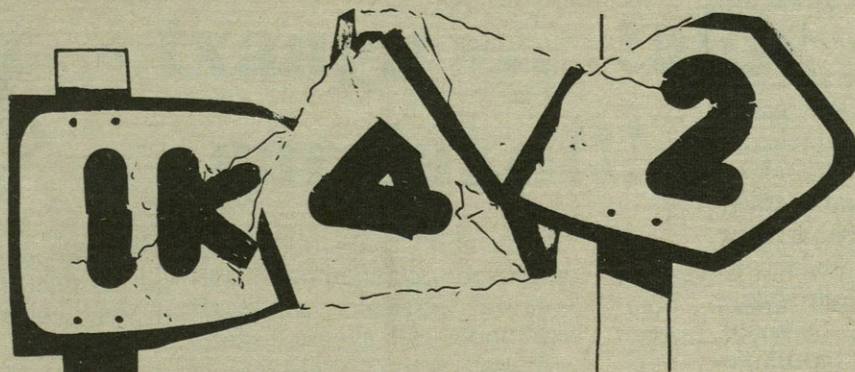
Hik ez hunan haizearen, ferekaren «eskubiderik», ez! malkoentzako betarik!, hire emakumetasuna zerrien jostailu, Jose Luisen aurrean birlutsik arrastaka, dehiadarka, txakurrak hainbat ez zaretela frogaraz ibadizueta ere..., giza-izatea zertan datzan zeuen buruak behin da berriz kolokan, koloka zoroan jarri badizkizute ere..., (inolako kargurik gabe) kalean zaudete orain! eta «txakur» haren gorputza laztandu eta maita ahal izangodunalako «biolentzia ororen kontra gaudela» (?).

Gertatutakoa gertatu denbora medio, zer gertatzen zaigu? Gure erantzunik eza inpotentzia kokatu beharra ikusten digu. Egungo gizarteak, hobe botereak indibidualtasunarantz garamatza. Eta inpotentzia zera da, boterearen aurka ezin altxatzea. Posible da boterearen aurka altxa eta beste kareta bat ipintzea, bainan botereak ez du aurpegirik. Boterea gizona da eta gizonak egiten du. Gu gau gara boterea eta inpotentziak gara geure aintzinean. Horregaitik abiatu gara hemendik eta autoanalisia bat egin. Eztabaida ireki dinagu eta ...(?)...(?)...(?). Gure buruaren boterea ezagutu, neurtu eta aldatu arte zer alda genezake kanpoan?

Eta ez naun bat, ez bi, asko naun, inguruko guziak naun, ingurukoak gaitun NI!

Donostian E.U.T.G.n
1980-x-3 leian
(Ikasle talde batek)

«Euskal Herrian euskaraz» diogu eta nola ez haserretu euskaltzaleak sentitzen garenok orain Zarautzen euskarari egin zaion burlarekin?.

Musika Plazan, herriko toki publikoenean, metro t'erdi zabaleroko idatzi bat egon da lehengo astean eta orain beste bat dago (erantzuna).

gaia - Ikastola
nortzuk? - abertzaleak
nola? - ESPAÑOL hutsean
noiz arte farre euskarari? ...
.... benetan lotsagarria.

A. Oiartzabal

Jatetxea

ALDANONDO

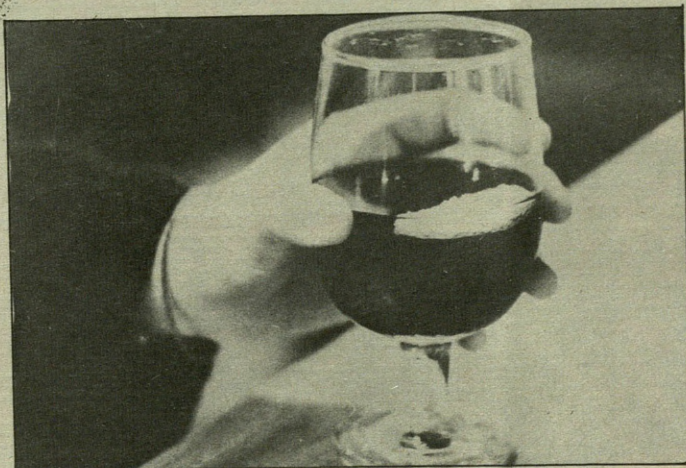
SAGARDOA - TXAKOLINA

DONOSTIA

Urrt. 412852

K. EUSKAL-HERRIA- 6

MINTZAGAI

gin-tonik-ak eta dezibelioak gautxorien erreinuan

Gaueko ordubitan oraindik xut eta esna dauden gautxori horietako bat baldin bazara,
jakingo duzu noski ordu horietan zabalik dauden
lokal bakarrek

musikaz, edariaz eta, batez ere, gazteez betetako leku batzuk direla, PUB izenekoak.
Oraingo fenomeno hau ez da hain oraingoa, duela urte

batzuk hasi

baitzitzaizkigun gero eta gehiago ugaltzen, ordutik hona gure herriak eta hirien gauak
musikaz beteaz. Egia esan, geuri fenomeno hau ez

zaigu txantxetakoa

iruditzen, eta horrexagatik, hain zuzen, oraingo honetan kaleratu gara «erreinu berri» honen
deskripzioa eta interpretapena bilatu nahiez.

Hona hemen
ondorioak.

Perretxiak eta pubak

Perretxiaren krisia, krisi ur
tehauekin, egoera hau gezurtatu
nahi izan balitz bezala, aurrerabi-
dea bilatuz, arrakasta berezi bat
lortu duen enpresa bakarrene-
takoa pub-a da. Orain dela zortzi
urte Inghaterratik etorritako lagu-
nen bat aldamenean ez zuenak ez
zekien orduan hemen ireki ziren
lehenengo pub horiek «barra
americana», putactxe edo bar so-
fistikatuak ziren.

Ordutik hona, eta konkre-
tuki orain dela hiru urte, perretxi-
koak euri garaiean bezala, alde
guztietan agertu dira.

Bazirudien dena kontra zu-
tela: ekonomi egoera behera, lan-
gabezia gora, jendeak txanpon
gutxi bere poltsikoan, zergak ere
gora eta hara non, egunetik egu-
nera, pub berriak irekitzen ikus-
ten ditugu.

Datu interesgarri hau ere ba-
dugu: Joan den hilabetea eta Gi-
puzkoan bakarrik hirurogei li-

zentzia eskatu omen ziren pub-ak
irekitzeko. Horietatik hamazazpi
bakarrik eman omen ziren. Eta
gainera, kriterio berri bat ere as-
matu beharrean aurkitu dira bai-
mena eman behar dutenak: he-
mendik aurrera nortasun berezi-
rik presentatu ezin duen pub-ak
ez du baimenik izango.

Hala bada, musika talde bat,
antzerkiren bat, orokorki esanda
espektakulu berezi bat eskaini-
tzen ez duten pub-ak ezingo dira
ireki.

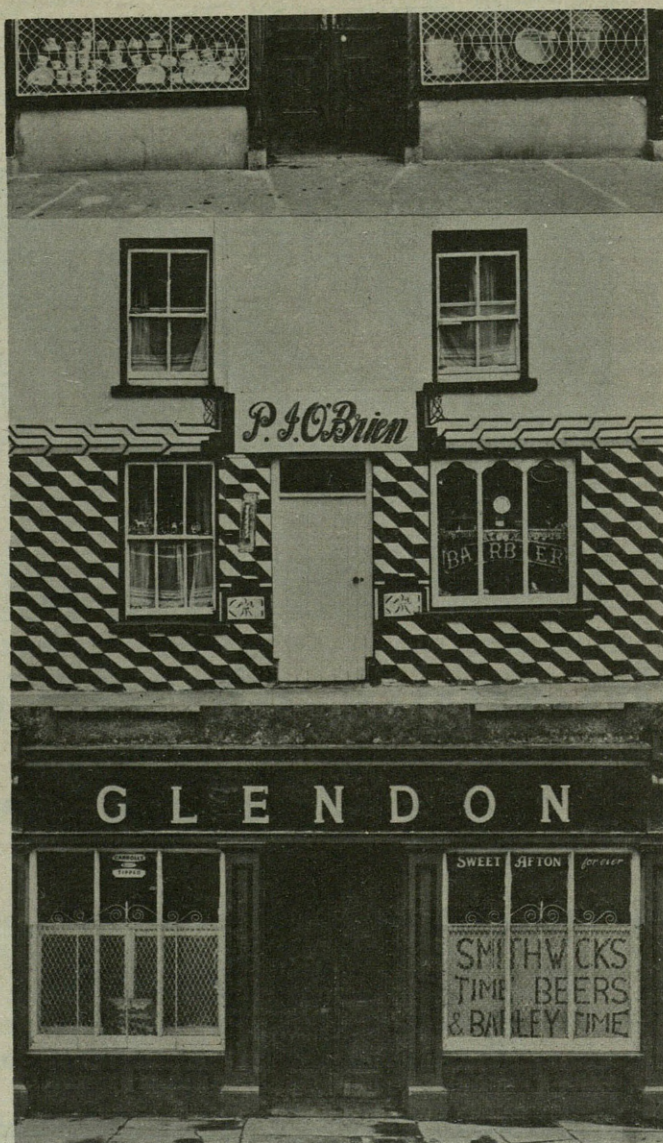
Izena Inghaterratik baldin badator ere, hemengo pub hauek ez dute orain arte behintzat hangoen antza handirik.

Hemengoak «barra americano» edo tabernen eboluzio bat dira gehienetan. Komertzio legeen arauera bizi berri bat bilatu nahiean, aldatu beharra izan duten tabernak asko dira.

Pub batetako jabeak esaten zigunez, beste arrazoi bat ere azal daiteke gai honetan:

—«...entrepresa berririk irekitzeko ez dago ez dirurik ez giro onik. Industria eta honi lotzen zaizkion zerbitzu entpresak behera doaz. Kontsumoko alor batzuetan berriz, paradajikoki ez da hori gertatzen. Eta gainera pub-ak irekitzeko behar den dirua ez da hainbestekoa, eta arriskua ere ez noski».

Ehun mila pezetatan lokal on bat alokatu omen daiteke eta obretan hasieran sartu behar diren zazpi edo zortzi miloiatarako oso txarrak ez diren kondizioak, bilatu omen daitezke. Eta egun normal batetan media bezala sei edo zazpi mila pezetatara kaja bat egiten bada ere, ostiral edo larunbat bakoitzean ehun milatara iristea oso posible da. «**Honek noski desberdintasun handia du batetatik bestera. Baina jendea etortzen den bitartean...**»

psikolo batekin hizketan

Beste gaietan ere alderdi psikologikoak beti aberas dezake gaiaren tratamendua. Baina bereziki honetan: gaua, musikaren eragina, zerbait bilatzearen itxaropen horiek nahasten diren gai honetan badirudi denek inkoszientea nabari dela jokabide honetan. Hala bada, eta inkoszientearen aztertzaile direnez gero, psikologo baten bila aritu

gara. Ez bakarrik psikologian jakitun den bat pub-ak barrutik ezagutuz hórretan jabeturik zegoen norbaiten bila.

Eta hara pertsona aproposa aurkitu: psikologo eta berak esaten duen bezala «marujero» porrokatua. («Maruja» Donostiako pub espezial bat da.)

ARGIA.—Ea. ba, gehienek musikari bota dizkiote pub-en arrakastaren merezimenduak. Zer deritzozu zuk? Nola eragiten gaitu musikak garai honetan?

E.Beno, musikak desberdina diren pub batzuetan eta besteetan. Batzuetan nahiko leuna jartzen dute, zenbait pub-etan behintzat, eta orduan entzuten dira halako esaldi horiek: «zein

Zergatik pub-etara?

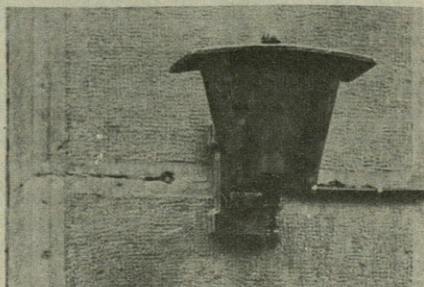
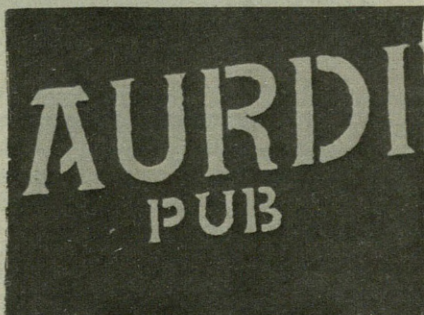
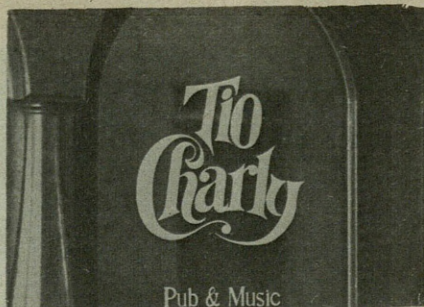
—«Hor zegok roiloa, mutiko! Ez gaituk gure gurasoak bezala tabernara edo gastronomietako muermoan eroriko. Ez! Denborak aldatuz doaz. Orain martxa behar dugu, martxa!»

—«Giroa oso berezia da, askoz ere libreagoa, neska-mutilen arteko komunikazioa errazagoa; ez zekiat ba, musika ere hor zegok...»

—«Egia esan ez dakit. Mila gauza txar esan daitezke pub-ei buruz. Garestiak dira, musika altoegiak ez du hitzegiten uzten. Bazirudik lelo batzuk bezala edan eta edan besterik egiten ez daki-gula. Giro librearen asuntza ere engainu bat da, azalean bai baina, beste edonongo frenoak ditugu denok. Baina bueno, jende gaztea hor biltzen da eta... modan zegok.»

—«Gaua duk garrantzitsuena. Gauak duen xarma, enkantu berezi horrengatik. Barra ordubata eta erdiak arte bakarrik daude irekiak. Eta gero, zer? Ba, ez zegok besterik, pub-en batetara alaetxera.»

—«Nik uste —esaten digu honek serio-serio— jendea giza giro honetaz nazka-nazka eginda dagoela, eta nolabait egunean

egiten dituen letxe txarrak bota berrean, ba gauetan, behintzat ostiral edo larunbatetan bere neurak alde batetara utzi eta zer edo zer

esperantzagarriren bila joaten dela. Bere bakardadea itotzeko musikaz belarriak bete, eta Gintonic-aren euforiarekin asteoro egun batez behinik behin superman bilakatu nahiean...»

Hauek izan dira makina bat pub-etan ordu batzu sartu, eta galderen artean jendea nahastu ondoren, aurkitu ditugun erantzun normalenak.

Hala ere, denok konforme ziren pub asko eta oso desberdinak daudela. Oso gutxi direla nortasun berezi batez giroa alde batetara edo bestera aberasten dutenak. Eta ia beti musika inguruan sortutako bereizkuntzarekin.

Baten batetara jazz-zaleak joaten dira. Besteren batetara, rock-zaleak. Eta besteren batetara camp-zaleak, honelako musika jartzeko dutelako.

Giro berezia lortzen dute batzuk musikatik at ere; baldin eta aberats giroko jendea edo langile auzoetakoa izanik; baldin eta etxejabeak nortasun berezia duen edo alderdi batekoak, progressak, homosexualak edo besterik izan.

Baina gehienak edariak garesti saltzeko atxakia bilatu nahiean musika erantsi dioten bar normalak dira.

ederki, horrela hitzegin daiteke». Giro berezi baten bila dabilenaren sailale.

Gehienetan berriz, adibidez, rock tankeratakotan, atope jartzen dute, eta justu-justu giza talde hori berbalizazio arazorik handienak dituen da. Argota gero eta gehiago moztzen duten horiek dira: roiloia, passa tío, demassié, eta horrelako hitzetara mugatzen dute bere hizketa. Eta hau psikologiak ongi adierazten du. Antsietatea handiegia denean, berbalizazioa mugatu egiten da, sinbolizazioak mugatu egiten dira, musikak, gestoak, gorputzak gertatzen dira orduan sinbolo. Barne nahastu baten ezin explika daitekeen kanpo-

ratze bat da. Eta rockero sail honetan gehiegizkoa gerta daitekeena beste neurri batetan beste giza sailetan ere oraingo musikarekin gertatzen da. Behinik behin, musikak hitza jaten dituen toki horietako girotan.

ARGIA.-Pub-ak dira hala ere, gaua dastatzeko toki bakarra.

E.-Bai, orain bai. Eta lehen baino jende gehiago bizi da orain gauez. Behintzat hurrengo egunean lanera ez deneanjoan behar, ez da ahaztu behar gaua inkonszientearen espazio kolektiboa dela, nolabait hiritarren lurpeko inkonszientea. Zentzu iraultzaile bat ere badu nolabait horrek.

Pentsa horretaz dauden topikoak «egunez gaizki nago, gauez ondo», «egunez lana, gauez dibertitzera noa». Gauean norberaren bihotzatxoa da edo izan nahi du protagonista. Eguneko topikoetatik urrun gauza txar guztiak ahaztu eta nolabait moztzeko bat jartzen da. Egitan ere hala prestatzen da jendea, bere jantziak, umore aldaketek, nolabait liluragarri egon nahi du.

Eta alkoola ere lagungarri gertatzen da. Momentu horretan, gauza ona bezala hartzen dugu. Plazerra lortzeko urrats bat bezala. Bere alde txarrak ahazturik. Historikoki amodioa eta heriotzearen sinboloa bezalaxe erabilia izan den bezalaxe.

Izan ere hori ere badugu! Dendetan baino lau aldiz gehiago ordaintzen ditugu pub-etako kopa milagrosoak. Baina hala ere arrakasta izugarria.

Badirudi jendeak ez duela batere aurrezkitzeko gogorik. Ez du ez itxaropenik, ez asmorik, egunean egunekoa bizi nahi du. Eta geroari purrustada eginez bizi da.

«Aspaldi bukatua da urtean festa behin bakarrik egiten zen garai hura, astean behin egiteari ere utzi zaio; orain egunoroko festa bilatzen da eta dibertsioa hor dago gauoro...» esaten zigun berrogei urtetako «gazte» batek.

Hala ere jende gazteak frustrazio aurrean duen dibertsio beharra, ohituren aldaketa edo zenbaitek esaten zuten Franco hil ondoren sortzen den giro «permisivo» berezi hori, edo beste batzukean ziguten egunean egunekoa bizitze hori (**«jendeak iadanik ez du ezertan itxaropenik»**) ez da aski pub-en arrakasta ulertzeko.

Ozioaren arazoa, dibertitzeko alternatibarik eza ageri da. Dibertsioak zer esan nahi duen egoera sozial bakoitzean eta behar hori betetzeko irekitzen dituen leihatilak daude arazoaren muinean.

Zer eskaintzen dute pub-ek?

Horretan muturra sartzeko aurreko galdera hau egin genuen. Erantzun guztiak bilduz lau gai azal ditzakegu: musika, gaua, edaria, eta jende arteko depresioaren bategarria.

Musikak azken urte hauetan izan duen eragina jartzen dute askok pub-en inguruan gertatu den arrakasta honen arrazoi zentral bezala.

Eta gaur egun gaztediaren artean musikak betetzen duen funtsa nondik nora dabilen ausrartzea ez da izan ere gauza makala. Sikologoeek badute honetaz zer esan handirik beraiek ere zerbaitengaitik bait daude gaur egun modan!

Musikak, Jainko berri horrek bete ditu, bai, gure txokoak eta gaureguneko ohituren aldaketen arrzoi edo sintoma nabarmena dugu.

Batek baino gehiagok jartzen du joku honek sortzen duen erakarpenean pub-en zorioneko arrakasta hori. Edariak laguntzaile onaren paperak jokatzen du. Egunean tripak txartu ditugunez, barruan zerbait on sartu behar: eta kopea.

Alkoolaren lurrunik sortzen du musika, begiradak, bakarda-

ARGIA.-Eta giro horretan ematen den bilatze hori zer da Edonork dirudi zerbait edo norbaiten bila.

E.-Oso kuriosoa da bai hainbeste aldiz entzuten den «has visto a...» «...ikusit al duzu». Nolabait egunez bakar bizi da jendea, bere lanean eta baita bere familian ere, eta gauez, konglomerazioa bilatzen da. Eta han norbait, zerbait.

Nolabaiteko beste babesa ere bilatzen da: jende moeta batekin bat etortzea. Norberak bere kideko dituenekin sinbolizatzea, jantziaren bidez, musikaren bidez, etabar.

ARGIA.-Zer ikusirik ba ote Franco-ren hiltzeak? Denboran behintzat, arrakasta hori hor nonbait dabil, Franco-ren hil ondoren edo geroxeago.

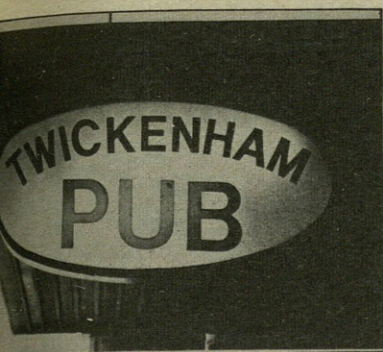
E.-Izan daiteke, eta egia esan batzuek hala diote. Franco, guztion «aita» hil zela eta borrokatu behar zen hori hiltzen denean, inork ez daki zer egin. Errealitatea nondik heldu ez da agertzen, eta azkenik, gaztedian badago mundu guztian dagoen sentimendu kaotiko bat. Egunez ezezten den sentipen bat eta gauez irtetzen dena.

Eta kaos batek ez zaitzan jan, posibilitate bakarra kanpora

ateratzea da, nolabait. Batzuek explika dezakete logikoki, hitzez, besteak berriz ez, eta nolabait sinbolizatu beharra sortzen da, musikaz, jantziez, etabar.

Baina ez da Franco-ren hiltzeak dakarren ondorioa. Hemen une horretan horixe agertu bazen ere. Zibilizazio osoaren aurrean zentzurik ezaren susmoa sortzen da. Kaosa barrura sartzen da, orain arteko mitoak erortzen joan diren neurrian.

Eta gauetako edo festetako jokabide horrek nolabait egunorokoa gainditzeko laguntzen zaitu. Horrela, gauez egunean egindakoaren aurrean barre egiten da. Bakoitzak bere beste aurpegietan barre egiten dute.

Arrazoiari azken kakoa aurkitu nahirik F.M., diskaetxe eta pub askoren arteko tejemane-jeak, diska promozioaren zurrunbilo horretan noski, azaldu nahi izan dizkigute. Baina hau egia izanik ere, eta musika inguruan mogitzen den industria eta publizitate guzti horren astuntasuna jakinik ere, ez du honek bere horretan arrazoi sakonik agertzen.

Hala ere, hor dago, eta bere gustora miloika gazte mogitzen ditu. Beste batetarako gai polita.

Gauak gau, egunaren atzeko aurpegiak, lizentzia giro horretan korapilatzen ditu gizon-emakumeen desio askapen, kotidianitatearen erreplika gogoak.

Ilunaren aterpean, zerbaitengatik izaten dute pub-ek ipurtargiak bilakatuko litzuketeen

argi erdi itzaliak. Gauaren jarraipena da. Hor bizten dira edozein moztatako gazteren begiak, zerbaiten bila batzuek besteengan sortzen duten —argotean, «markajea»— kontrol estimagarria! Bakoitzak bere erakuskeritasuna (exhibizionismoa) eta edo begirazaletasuna (voyeurismoa) dantzan jartzen ditu besteekiko eta berekiko. Erne-tzen dira mundu guztiaren itxaropenak: «Beharbada gaur zerbait gerta daiteke» Legea, norma hauts daiteke. Eta horrela, gauak biltzen ditu normen barne sortzen den lege hautsizale guztion desio herabeak. Gure galderen erantzunak garbi azaltzen du Godot hori ez dela ageri, ez bart, ez bihar, ez etzi, eta horrela denak behin eta berriz normapean giro hau joku bilkatzen den arte. Joku berezia pub-en inguruan girotzen dena.

deak, behar duen argamasa, Joku guztia egia bilaka daiteke. Goizeko errealitatea baztertuz gauekoa ere errealitate bilaka daiteke. Hurrengo goiz arte.

—«Ez al du ba gizonak egoera latz eta nazkante honetan ten-tzioak hautsi, egunak edo asteak sortu dion agresibitatea atera, nolabait baretu eta giro xamur eta aberats bat amesteko, bizitzeko, lizentziarik?».

—«Nolabait joku honetan gezur handi bat dago. Norberaren egiazko aurpegiari eta guztion arteko errealitateari bizkarra eman eta giro faltsu honen magalean kuluskada bat botatzea besterik ez da. Azkenean hau ere monotonoa bihurtzen da. Giroaren gezurrak tranpak baino garbiago ikusten dira, eta horretan nazkamen berdin-berdina zegok...».

—«Hor roiloa zegok, roiloa! Gorputzari martxa eman behar diogu. Egunoroko muermoak ez gaitzan ito. To! nere kideko jendearekin bildu, eta bizi! Ez diagu ba gehiegi bizitzerik. Motza da bizitzat motel, eta ez dugu dagoeneko ez goi ez azpi ez ezker ez eskubi. Gu gatxeudek gu?».

L.BASTIDA
JEXUX IJURKO

argia. — Dekadentziaren seinale da hori dena ala ez?

E. Zihur Hego Amerikar iraultzaile batek hori esango lukeela, niri esan zidan bezala. «La decadencia de Roma es un juguete comparada con la decadencia de Europa» eta hemengo gaztedia hilda zegoela zioen. Europakoari buruz ari zen. Euskadin oraindik lehen aipatu dugun «aita» ez dago zeharo akabatua eta.

Baina depresio guztiak dira sortzaile. Gauak ere hala dira zentzu batetan...

ARGIA.-Eta pub-ei alternatiba modura edo, gazteek sortuko balituzte beren lokalak. Batzuek pintatzeko, besteek musikarako, etabar?

E.-Zihur, oraingo giroan, hil egingo liratekeela. Pub-en bilatze hori oso garrantzizkoa delako, desioa kanporatu egiten da, eta pub-etan aurkitu nahi dena, jende ezagunaren arteko giro batetan aurkitu ezin den ustekabea da, inkognita majiko hori.

Desioaren objektuaren bilatze amaigabea. Honek sortzen duen antsi hori dago muinean.

Eta hau moeta guztietako pub-etako giza sailetan aurki daiteke. Progreak edo langileak era desberdinaz nabarmenduko du. Baina funtsa berdintsua da.

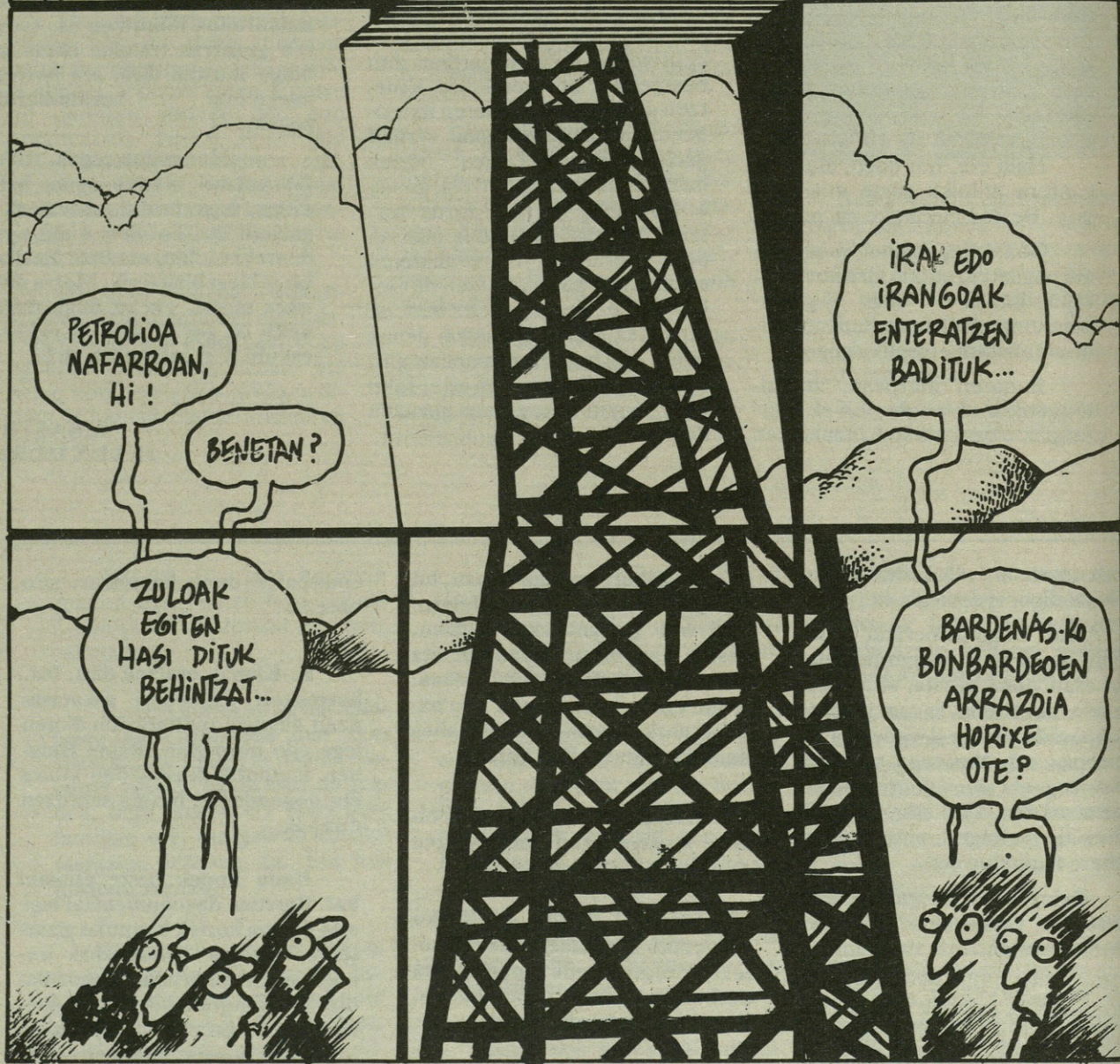
ARGIA.-Bereiztasun horiek

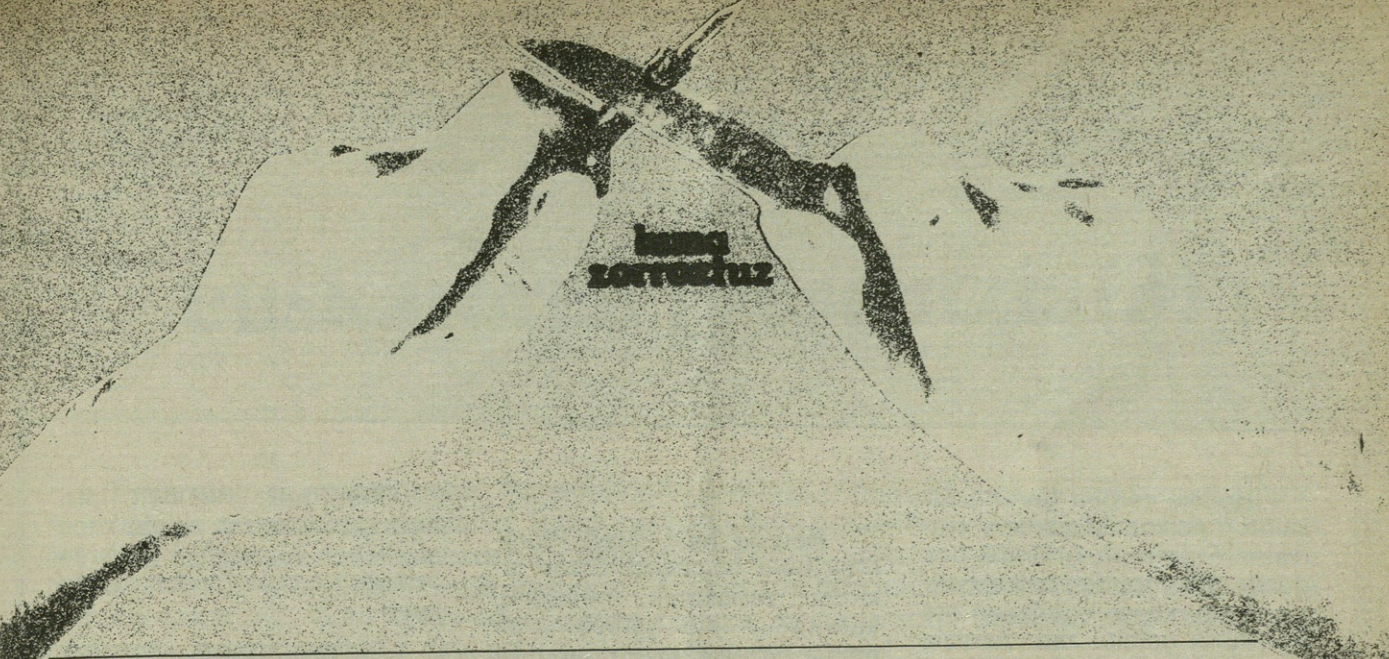
ematen al diote bakoitzari giro berezia?

E.-Klanak osatzen dira, bai, barrenean dagoenari askatasunean dagoela sentiarazten dioten lege edo normekin. Baina Hala-ber, kanpotik ikusitakoan lotura eta dependentzi bezala sentitzen direnak.

Badu honek beste esanahi bat. Barruan dagoenarentzat lege edo norma horiek kanpoko gizar-tearen aurkako jokabideak izanik, askatasun bezala hartzen baditu ere kanpotik begiratzen duenarentzat gizarte orokorraren lege eta norma berdinen erreflexu besterik ez dira.

NAFAR OIL

**haua
zorrotz**

erich fromm pentsalari eklektiko bat

KARLOS SANTAMARIA

Gaur egun Erich Fromm pentsalariaren lanak nahiko arrakasta omen dute Euskalerrian.

Haren liburuak liburudenda guztietan aurki ditzakezue, aspaldi honetan obra horien itzultze ugariak egin bait dira, ingelesetik espainolera alegia.

Mende honetako idazletan Erich Fromm sailkatu nahiez gero, kontuz ibili behar da, Fromm aurpegi askotariko pentsalari edo eklektiko antzeko bat delako.

Izan ere, bere eklektikotasuna zertan datzan jakiten saiatuko gara segidan.

Frommek hiru iturritik edan zuen bereziki, alegia, Marxen pentsaera humanistatik, Freuden psikoanalisatik eta bere familian ikasitako antzinako tradizio judutarretik.

Hala ere, gure pentsalariak hiru sustrai horietatik ez zuen bat ere onartu, edo behintzat osotoro onartu, hiru alorretan heterodoxotzat jokatu zuenez gero.

Bere liburu batzuetan bistan dago Frommek biblia oso sakonki ezagutzen zuela. Bestaldetik harreman asko izan zuen bait adiskide intelektual juduturrekin, LoWental, Martin Buber, Ernest Simon esate baterako. Alde honetatik mentalitate judutarrak eragipen handia izan zuen, duda gabe, Frommen pentsaeran.

Horretaz gainera, gizon heldua zela, erlijio orientalak

eta kristau mistikoen esperientziak ikuskatu zituen adiskide sinesdun batzuen laguntzaz.

Hala eta guztiz ere, Frommek ez zuen inolako erlijiorik onartu, hau da, bere bizitza guztian erlijio gabeko gizona izan zen dirudienez, nahiz eta gauza hauetan barnekoa inork ez ezagutu. Dena den, hamazortzi urte zuela, Unibertsitatera joan eta, han, erlijio proktika guztiak utzita, marxismoari jarraitu zion. Berak esan ohi zuenez, berengan izan zuen eragipenik handiena, Marx izan zen.

Esan behar da, ordea, marxista bezela ez zela guztiz ortodoxo izan. Marxen humanismoa onartu zuen, ez ordea materialismo historikoa, klase borroka eta gauza asko, marxista batentzat beharrezkoak direnak.

Beraz, hamaika bider esan den bezela, Fromm, ez zen, marxista zuzena, marxiano edo marxizale baizik. Urte asko pasatu gabe, marxista desbideratzailetzat salatu zuten marxismoaren nagusiek.

Holako zerbait gertatu zitzaion psikoanalisiaren alorrean. Frommek, oraindik oso gazte zela, Freuden psikoanalisiaren aurkitzea egintzuen eta harriturik gelditu zen: zientzia liberatzaile bat bezela ikusi zuen, eta berehala jarri zen, su eta gar, zientzi berri hori ikastan eta erabiltzen.

Handia da, baina sail honetan ere bere heterodoxia laster ikusi zen. Freuden teorian batzuk onartu zituen eta beste batzuk ez zituen onartu. Esate baterako, «aspikontzienaren teoria» eta «Edipo konplexoaren teoria», berriz, errefusatu.

Martin Jay jaunak, bere *Francfort Eskolaren Historian*, (*L'imagination dialectique* PAYOT 1970) dionez, Fromm pentsalaria jadanik 1940 urtean oso urruti zegoen Freuden dotrina zuzenetik.

Honaino esandakoaz badago zenbait arrazoi Erich Fromm eklektikotzat aurkezteko.

Esango zait ordea pentsalari guztiak beren lehengo mailaren eragipena beti hartu dutela.

Hori egia da, dudarik gabe. Marxek, esate baterako, Hegel, Feuerbach, Sain Simon eta beste askoren influentzia onartu zuen, guztiz jakina denez, eta Hegeli buruz gauza bera esan daiteke, Schelling, Hölderlin, eta erromantikoak bere lehenengo inspiratzaileak izan zirenez gero.

Baina inork ez du ukatuko bi horiek, lehenengo itzaliak alde batera utzita, bere pentsaera propioa azaltzen laster hasi zirenik.

Hau da, hain zuzen, Frommek egin ez zuena. Gizon jakintsu, zentzudun, moderatu, kulturadun eta gehiegikerien etsaia bezela ikusten dugu. Ez ordea jeinu bat bezela.

Besteen bideak aztertu eta erdiko bidea hartu ohi zuen gehienetan, eklektiko on batek egin behar duenez.

Exemplo bezela Frommek bi sexuen arteko diferentziaren problemari buruz hartutako postura aipa daiteke.

Jakina denez, gai horretaz bi jarrera agertu ziren denbora modernoetan.

Alde batetik, XVIII garren mendeko progresistak, alegia, ilustrazioko filosofoak, bi sexuen arteko batere diferentziarik ez zegoela defendatzen zuten. Bestaldetik, XIX garreneko erromantikoak, pentsaera eta politika sailetan adar kontserbatzailea zirenak, bi sexuak guztiz oposatuak zirela esaten zuten. Oposatuak ez ezik, jarraitatuak bai eta ere. Alegia, erromantikoentzat emakumezkoa, gizonezkoaren aldean, ez zen bakarrik desberdina, baizik eta azpiko edo mendeko ere, Alde honetik erromantikoak gizonezkoaren nagusitasuna defendatzen zuten, argi eta garbi.

Gaur egun gezurra badi-rudi ere, Freudek erromantikoaren postura hartu zuen. Berak zionez, emakumezkoa txikitatik inbiriak dabil berak ez duen eta gizonezkoak duen organo bereziagatik. Horregatik, emakumezkoaren destinoa trajikoa da, derrigorrez —Freuden iritziz gizonezkoaren menpekoea izan behar bait du.

Frommek, Freuden iritzi hau astokeriatzat salatu zuen eta lehen aipatutako jarreraren artean, erdiko bidea hartu zuen.

Emakumezkoak eta gizonezkoak ez dira berdinak esaten zuen Frommek eta badaude bien arteko diferentzia esentzial batzuek. Ekintza sexuala —izan ere— guztiz bestelakoa da bientzat, eta sexu bakoitzak baditu horretaz problema desberdinak.

Frommen analisia oso zorrotza zen eta baliotsua, zeren psikologo fina zenez gero. Izan ere, desberdintasun horretan ez zuen batere jerarkiarik onartzen. Batere nagusitasunik ez zion ematen, ez gizonezkoari ez emakumezkoari. Gainera, beste diferentziak, hezkuntza eta kulturatik datozenak, zibilizazio berrian ezabatu edo kendu behar direla esan ohi zuen beti Fromm jaunak. (Ikus adibidez. *La condición humana actual* liburuxtoa)

Frommi arrakastarik handiena eman ziona berak saiaturako Freuden eta Marxen arteko sintesia da omen. Markusek, beste eklektikoa zenak, gauza bera lortu nahi izan zuen, nahiz eta beste bideetatik ibili.

Frommek, nihilista zela esan zion Markuseri, eta honek ilargitan bizi zela erantzun zion Frommi. Baina eztabaida honetatik oso gutxi atera zen.

Dirudienez, ez Frommek eta ez Markusek, ez zuten aipatutako sintesia lortu, beharbada bera guztiz ezina delako.

Azkenik airean gelditzea da, hain zuzen ere, eklektikotasunaren arrikorik handiena. ●

euskararen presentzia(3)

Tripazai gara euskaldunok. Barrena ondo serbitua eramanez gero, pozik izan ohi gara. Normala da gainera horrela izatea. Baina euskarak bere presentzia elkarte gastronomikoetan ere egin behar luke. Guk obserbatu dugunez, kontuak egiteko txartek gehienak «erdara batuan» daude. Zergatik ez euskaraz egin? Aski duzue horrialde hau inprentara eraman eta egiteko eskatzea. Beharbada edari-izenen bat edo beste erantsi beharko zaio. Hala ere, orientazio bezala, nahikoa dela uste dugu. On egin dakizuela!

JON URRUJULEGI

ANISAK ETA KONAKAK

Cadenas
Marie Brizard
Fundador
103 Zuria
103 Beltza
Garvey
Terry
Magno
Karlos III
Insuperable

PATTAR ETA RONAK

Ponche
«43»
Carpy
Patxaran
Pipermint
Cointreau
Vodka
Ginebra
Calisay

WISKIAK

Jonny Walker
Dyc

Kafea
Kafesnea
Esnea
Ebakia
Farias
Rossli

BESTE ZENBAIT

Butanoa
Ikatza

ARDO ETA SAGARDOK

Beltza, goriia, zuria
Sagardoa

FRESKAGARRIAK

Coca-Cola
Fanta
Tonica
Irabiatuak
bitter
Vermouth
Zumuzk
Garagardoa

Keller
.....

TXANPAINAK

Codorniu
Benjamin

KONTSERBAK

Annana edo piña
Marrubiak
Muxikak
Errazuriak
Antxoak
Tomatea
Azeitunak
Biper morroak
Atuna

USTEGABEKOAK

Nescafe
Kamamila
Esku-zapia
Paper-zapia
Ohihala

GUZTIRA

Kutxak zor dit
Kutxari zor diot

prentsa euskaraz

nola dauden euskara hutsez argitaratutako aldizkariak

Euskal Herrian argitaratzen diren aldizkarien-egunkari eta agerkarien artean, oso gutxi daude euskaraz osokiro idatzita. Anaitasuna, Argia, Herria eta Jakin ditugu hauek. Aldizkariok garrantzi informatibo ez berdina dute, beren eginkizunari formatibotzat jo daitekeelarik; soziokulturalki pisu ezberdina dute, hari buruzko eritzirik ematen ez badugu ere.

a) Haien gutxitasunak adierazten digu gure hizkuntzaz burututako kulturaren ahulezia.

b) Bizi eta murgiltzen diren zailtasunak, ekonomi arloan batez ere.

Zentzu honetan zera azpimarratu behar da: Aipatutako aldizkariak daukaten defizita zenbait milioi pezetakoak direla.

Larrialdi izugarrian daude eta kanpoko laguntzaz bakar baka-rrik aterahalko dira modu onez.

Beraz, akats hauetaz konturaturik, delako aldizkarien aldeko laguntzazko kanpaina bat aurrera eramatea pentsatua da.

Honako kanpaina hau Euskal Herri osoan hurrengo Azaroan bultzatuko da, «Prentsa Euskaraz» lemapean.

zer asmo duten kanpaina honen ekintzek

Azaldutakoaren arauera, delako kanpaina honek hiru helburu ditu:

a) Euskal populua oro har, euskaraz ez edo bai alfabetatua, kontzientziaraztea, gogotan har dezan Euskal Herriarentzat hainbat garrantziaduela bizirik irauteak euskarazko aldiz-

kariok; euskara nortasunezko euskal kultura posiblearen oinarri gisa ikus dezan; euskarak, Herriko hizkuntza izateaz aparte, geure izaera eratzen eta xedatzen digula konpreni dezan. Hau guztiau ondoko asmoan biltzen dugu: «Euskarazk prentsa barik ez da Euskal Herririk».

b) Diru-laguntza eskatzea, agerkariok aurkitzen diren galerahandiei aurpegi ematearren.

c) Harpide-kopuru egokia lortzea. 4.000 bakoitzeko jotzen da kopuru hori, ekonomikoki hesturik ez ibiltzeko eta ahal den normalenik lan egin ahal dezaten.

zer nolako ekintzak

Burutuko diren hiru helburuok ontzeko hurrengoak egitea pentsatu da:

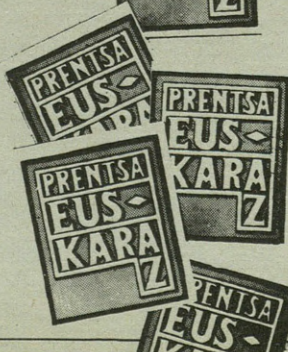
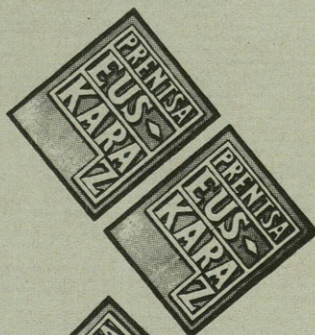
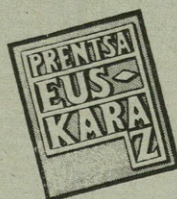
a) Kontzientziatze-kanpaina bat burutzea, Herriari begira.

Ekintzarik behinena herrieskaera izango da eta Azaroaren 14tik 16ra egingo da Euskal Herriko herri eta hiri guztietan.

Ekintza honek, dauden galerak konpontzea du xede gisa.

b) Zabalkunde artezezko kanpaina bat programatzea Euskal Herriko Udal eta erakunde publiko, ikastola eta edonolako enpresa eta gizabanako guztietara zuzendutako eskutitzen bidez, diru-laguntza lortu eta harpidedunak gehitzearren.

Eta honekin arazoa konpontzen ez badugu ere, jarraituko dugu kantatzean: «EA GUREAK EGIN DU».

gatazka eta zinema poloniar

JOSEBA
SARRIONANDIA

Polonia, sortaldeko beste herri sozialista batzu bezala, kultura historiko erabat desberdin biren kausilekua suertatu da: alde batetik, mendebaldeko kultura burges eta katolikoa, estakuru historiko zailen ondoren oso errotua poloniako gizartearen; beste aldetik, II. Gerla handiaren ondoren nagusituriko kultura materialista eta sozialista. Kausilekua esan dut, baina gatazkalekua ereesan dezaket. Izan ere kultura eta ikusmolde bion arteko gatazka maila guzietara hedatzen bait da, hasi langile grebatan eta zinemagintzara arte.

VII. aldiz ospatu da aurtien Baltiko itsas hegoaldeko Gdansk hirian grebatan fama hartu zuen hirian. Poloniako Nazional Zinemaldia iragan irailaren 8-tik 15-era. Handik heldu zaizkigun berriengatik, esan daiteke zinemak oso hurbildik jarraitu diela mogimendu sozialei eta Poloniako egungo giro eta zalantzen ispilu bilakatu dela zinemaldia. Artikulu honetan, poloniar zinema zertan den eta zi-

nemaldiak erakutsi dituen zenbait gauza azaltzen saiatuko gara.

poloniar zinemaren bilakaera

Poloniar kulturak zubi antzekoa egiten du arestian aipatu ditugun kultura historiko bien artean. Eta honexen miraila da poloniar zinema ere, mendebaleko kultur tankerak (estilo espressionista edota existentsialismo kutsua) pentsamendu materialista historikoarekin batera agertzen bait dira, eta elkarketa hauxe da hain zuzen, poloniar zinemaren ezagugarririk funtsezkoena.

1945-ean suntsiturik ziren zinemagintzako erakunde guziak, eta ia zerotik eratu behar izan zen Poloniako zinemagintza nazionala, Alexander Ford zinegilearen zuzendaritzapean «Film Polski» erakundeak eraginik.

Hastapenetako film merik onenak iragan berria zen gerlaren hondamendiei buruzkoak izan ziren. Lehena, «Ostatni

etap» (Azkenengo etapa, 1948) bere baitan sofrituriko oinazeetaz Wanda Jakubowska emakumeak eginga eta, beste filme on bat, «Kanal» (1957) Varsoviako erresistenteen odisea bati buruz Andrzej Wajda-kegina.

Bestalde, desestalinizazioa URSS-en baino arras arinago bilakatu zen Poloniar eta 1956az geroztik, alor artistikoe-tan bederen nolabaiteko askatasuna lortzen dai Filmeak ez dira derrigorrez didaktikoak, alde formala askatasunez erabiltzea berreskuratzen da eta gai autokritikoak eta psikologistak ugaltzen dira. Klase sozialen manikeismo eta didaktismoaz errealismo sozialistak gizabana-koari kendu dion askatasuna eta zalantza psikologikoa berrematen zaio, esate baterako, Andrzej Wajda-ren «Popiot i diament» (Errautsak eta diamanteak, 1958) filmean. Inarora ere Andrzej Wajda-k filme oso onak egin izan ditu: «Niewinni ezarodzieje» (Aztiak errugabeak dira, 1960), «Polowanie na nuchy» (Euli ehiza,

1969), «Krajobraz, bit-Wie» (Bataila ondorego paisaia, 1970), «Brezezina» (Urkiak, 1971) eta beste asko.

Beste zinegile aipagarri bat Jerzy Kawalerowicz da («Matka Joanna od Aniolewo», 1960), beste bat Andrej Munk («Pasazierka», 1961). Filme on bat da «Rekopis Znaleziony w Saragossie» (Zaragozan aurkituriko eskuiskribua, 1964) Jan Potoekiren nobelan oinarritua eta Wejeiech J. Nas zinegileak egindako superproduktzioa. Zinegile berriagoen artean aipagarriena Krzysztof Zanussi da («Struktura krystalu» (Kristalezko egitura, 1969), «Zycie rodzinne» (Familia bizimodua, 1971) eta beste-ren egilea...

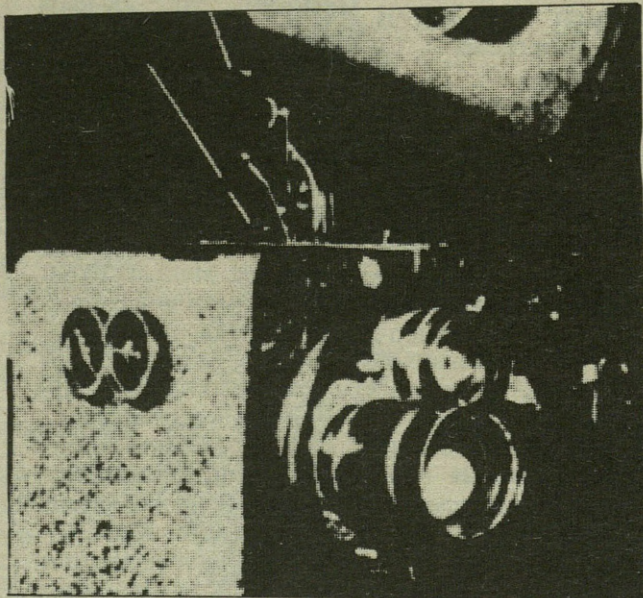
Poloniarrek dira zenbait zinegile ezagun ere: Roman Polanski, Jerzy Skolimowski, Jan Lenia, Walerian Borowozky. Laurek baietz erantzun ziotenmendebalearen deiari, eta Frantzian lan egin dute batez ere geroztik. Baina aldegin ordurako gauza onak utzi zituzten eginak, batez ere, azken biek narratzki animatuen alorrean.

robotnicy 80 eta sariak

VII. zinemaldi nazional honetan entzute handiena lortu duen filma «Robotnicy 80» (Langileak 80, 1980) da, Gdansk hiriko Lenin astilero faktoriako grebaren bilakaera azaltzen duen filme dokumentala da. Greba iragan eta denbora oso Gutxian osotu da filmea eta oso objektiboa omen da -informazio mailan, ez bait da glosestan sartzen-. Estrenoan han omen zeuden Lech Walesa -leader sindikalista-, Kulturako Ministroa, eta apezpikuaren ordezkaria ere. Filme hau egitea eta ematea askatasun ezagugarri bat da gobernuaren aldetik, baina gatazka gotor bat ari da Poloniako erakunde guzietan, eta debeku nahiz baimen guzietan susmatzen da ga tazka hau.

Bestalde, saririk handienak filme birentzat izan ziren: Kasimierz Kutz-en «Arrosarioaren kundera» filmearentzat

eta Krzysztof Zanussi-ren «Constans» delakoa-arentzat. Lehenak Poloniako bizimodu arruntaren zenbait problema azaltzen ditu, bizilekua-rena batez ere. Bigarrenak -beste sari bat ere irabazi zuen Cannesen gazte baten inguruan azaltzen diren moral arazoakazaltzen ditu, bide batez Poloniakogizarte-ko krisi giroa erakutsiz.

Arestian aipaturiko zuzendari famatu biren filmeak ere eman ziren, baina saririk gabe iragan ziren biak. Bata, Andrzej Wajda-ren «Orkesta zuzendaria» (alderantziz, Donostian zenbait sari eraman zituen) eta Jerzy Kawalerowicz-en «Itsasoko elkarkausit-zea», bestea. Ez omen dago ez bata ez bestea garai kreatiborikegokie-nean.

konzientzia histori-koa Berreskuratzea

Poloniako grebak amaitu badira ere inork ez du uste laster bersortuko ez denik eta indar handia-gorekin. Estatua, gizar-tea eta Eliza gatazka bi-zian segituko dira aure-rantzean eregauzak al-datzen ez badira. Ezen oraindik burruka asko daude Polonian: bada klase burruka oraindik, bada askatasun burruka ere zentzu guzietan eta bada, azkenik, zinema eta beste artegintzetan bederen, kreatibitate burruka bat, kreatibitatea bere oztopoen aurka. Oztopo bat-askatasuna-ren eta kreatibitatearen oztopo bat, zensura da: badira dozenaren bat filme dabekatuak Polon-ian, eta gaur egun errei-bindikazio kulturalhan-dienetariko bat zensura deuseztatzearena da. Eta honetan ados dira gehienak -zinegile ko-munistak ere eskuinda-rrek protagonismoa gura izan arren- libertatea eta kreatibitatea sozialis-moarentzat derrigorrez-koa delako.

Andrzej Wajda «Marmorezko gizona»-ren egilea eta Poloniako zinemagintzaren patri-arka, ere askatasunaren alde mintzo zen goraki. Askatasun ezak behelai-noak sortzen dituela so-zialismoarentzako date-keen bidea galerazten. Zinemak argitze hone-tan, behelaino desegi-tean eta askatasunbi-dean lagundubehar du, kritikoa izan behar da, beraz. «Funtsezkoa da -esan zuen Andrzej Wajda-k azken urte-o-tako konzientzia histori-koa berreskuratzea, gaur egungo gertaerak konprenitzeko derrigo-rrezkoa delako».

intelijentzia- ren neurketa, test-ak, koefi- zienteak psikologoak?

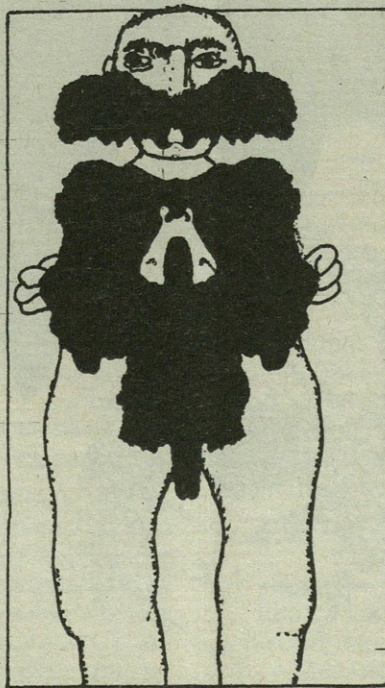
FELIPE IZAGIRRE

Gaur egun Psikologoak modan daude eta badute lanpostu eta eskabiderik ugari. Eskola pribatu gehienek, ikastolak barne, badute beren PSIKOLOGOA, andereño, maisu eta gurasoen gainetik dagoen pertsonaia fantasmagoriko hori, alegia. Haurrek ez dutela aurreratzen? Bidal Psikologoarengana. Haurrak «konfliktiboak» direla? Bidal Psikologoarengana. Azkar eta «tontoak» nor diren jakin nahi dela? Psikologoak test famatuak egingo ditu eta berehala emango dizkizu koefiziente eta klasifikapenak.

Nere lantxo honen izenburuan hitz asko jarri ditut galdera pean. Izan ere, denak lirateke aztergarriak. Baina, oraingo honetan intelijentziaren «neurketari» lotuko natzaio, zeren asmo honek burges gizarte baten helburu eta jokabideari erantzuten

baitio. Eta hemen agertuko ditudan ideien oinarritzat, Iraileko Viejo Topo aldizkarian agerturiko Alberto Garcíaren artikulua erabiltzen dut.

Baina defini al dai-teke intelijentzia? Intelijentzia definitzea-dio Alberto García-k intelijenteak definitzea da, eta, beraz, tontoak. Baina definitu ez ezik aupatu, zorioank eman eta justifikatu batetik, eta bestetik, balio gabe utzi, urrikaldu eta ahaztu ere egiten da. Psikologoek klasifikapen xelebreenak asmatu dituzte intelijentzia-koefizientearen arauera: 90,80,70, 50, 20 edo guttiago. Ez da, noski, gaurko gizartean batere kontseilagarri 20 puntu horiek jasotzea. Ba honela sailkatzen dituzte psikologoek haurrak eta haur ez direnak, zeren egun edozein lanposturako milaka test egingarazten baitute.

Alberto García, definizioari dagokiolarik, honela jarraitzen da: «Por lo tanto no se trata ahora de lapidar una nueva definición de inteligencia, de clasificar y compartimentar, de eliminar y seleccionar, puesto que para ello existen ya suficientes instrumentos. **En todo caso, si se cae en la tentación de definir la inteligencia érá sobre todo para incordiar. Será para contrapesar tímidamente el concepto burgués que predomina y para insinuar que hay otras formas de ver la inteligencia, formas que nada tienen que ver con los test, los coeficientes y las clasificaciones.**» (Azpimarratu, neuk egin dut.)

Intelijentzia burgesa zenbatasun edo kuantifikazioaren ondorioa da. Zenbatasuna, zenbakiak eta fitxeroak kapitalismoaren mania zaharrak dira, besteen lana Kontrolatubehar baita. Eta hori dena aurrera eramateko, tresna baliagarri batez baliatzen da: intelijentziaren test-a edo gaztelaniaz «Test de inteligencia» deritzana. Baina, intelijentzia-test hori, Alberto Garcíaren eritiz, gezurrezko suposamen «zientifiko» batzutan oinarritzen da. Azter dezagun Test-aren izpiritua eta berehala konturatu gara errepresiboa eta ideologiari dagokionez erabat tendentziosoa dela.

Hasteko, tes-a indibiduala da. Inori ez zaio

bururatzen test-a talde bati egitea. denen artean egoera berri bat konpondu edo erabakiak elkarren artean hartzeko gai diren ikusteko.

Ironikoki «kolektiboak» deitzen dira taldean egiten diren edo egin ohi diren azterketa datziak; eta indibidua-
lak ahozko azterketak. Test kolektiboa, beraz, azterketa» klasiko bat da edo artikulistak dioen bezala «un simple ejercicio de campo de concentración».

Test-an oso garrantzitsua da konzentrapena. Ixiltasuna, inkomunikapena,... guztiz beharrezkoak dira. Ez du ezertarako balio erantzuna ondokoak jakitea, edo liburutegiko liburu batetan egoteak. Norberak konzentratu behardu eta efikazia bakarka bakarka agertu.

Test-an denborak badu zerikusirik. Izan ere, «denbora» daramagun bizitzan garrantzitsua da. Ezin da minutu bat galdu, nahiz eta denak galtzen diren. Efikazak izateko «denbora» aprobetxatu behar da.

Masifikapena ere garrantzitsua da. Testak egin ohi direnean, gela aulkiz-ongi jarriak eta behar bezala urrunduak-galdegaiak berdinak eta aldi berean banatuak egoten dira, hasera txilibitu batez egin ohi da eta ez da onartzen hitz bat ere. Han egongo dira kontrolatzaileak, psikologoak, aurpegi serio eta begiak zorrotz.

Azkenik, beharrezko da testegileak test-ak esijitzen dion gaitasuna ager dezan, bes-

terik ez. Erantzunak bai ala ez izan behar du; esatebatetarako, gisa honetako erantzunak ez du balio: «agian», edo «ez nahiz zihur». Gaiari hertsiki lotu behar zaio, ez du balio adarretatik ibiltzeak, irudimenak edo aportapen pertsonalek ez dute deus balio.

Testa egiten ari denean, test-a egiten ari da, eta basta. Haur batek inkestatzaileari ez dela jarraituko test-a itsusia dela eta esango balio, inkestatzailea ez litzateke aldatuko. Berehala idatziko luke hauraren izenaren ondoan: **tontoa**. Jakina, adineko bat ukatuz gero, erantzun berdina hartuko luke.

Intelijentzia burgesa, beraz, zenbaki bat

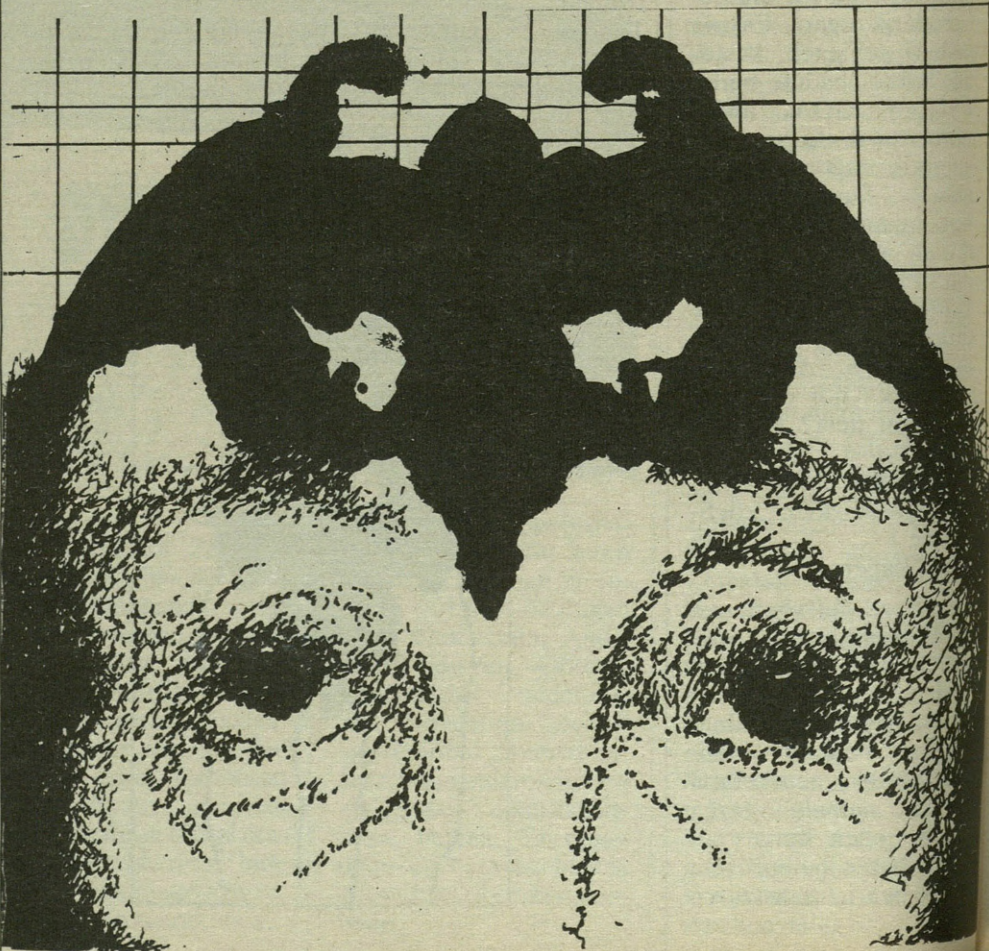
da. bankuko kontu baten egoera adierazten duen zenbakiaren antzekoa. Gaurko gizarteak goraipatzen dituen balioak beste zenbaiten artean hauek dira: konpetentzia, produktibitatea, kontsumo bidez lorturiko zorientasuna (eskoletan ere bai) intelijentzia horiek denak lortzeko kualitate printzipalenetariko bat izan behar derrigorrez.

«La inteligencia burguesa es la aptitud fundamental del grupo dominante y sólo le sirve a él. Que se lo midan ellos. (Alberto Garcia-k) Izan ere, lagunartekotasuna, elkarlaguntza eta honelako balioei buruz ez da test-ik asmatzen eta egiten. Markak, ondorioak baloratzen dituen gizarte batetan, «gizarte anonimo» honetan beste kualitate ho-

riek ez dute baliorik, eta gainera, nork neurtu.

Intelijentzia «zientifikoki» neurtzen duen koefizienteak ez du giza baliorik. Horl' eguneroko bizitzan frogatzen dugun egi saindua da. Bat goiengo eskalan egoteak ez du ezertxo ere esan nahi. Makina bat zapaltzaile eta alprojaren koefizienteak goiengoak izan daiteke, eta zer?

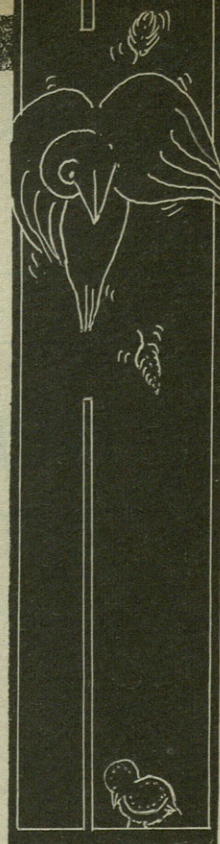
Hau dena kontutan edukirik, ze balio dute gure eskola eta ikastoletan egiten diren test-ak, zein dira haur «atzeratuak» «tontoak» eta azkarrak? Zein «konfliktiboak» eta... Hemen ere, beste zenbait erakundetan bezala, ez ote dago kriterio eta ideologia arazoa?

agur kurrilioa...

JOSEMARI VELEZ DE MENDIZABAL «MENDIAGA»

Lanegunetako ardua eta nahigabeak — eta, zergaitik ez?, baita gorputzera irentsitako zikinkeria ere— jaurtiki nahian larunbat edota igandeetan ibilaldirik egin ohi dut, menditik ez bada ingurueta-koak kamioetatik bai, bederen. Atsegin izandut betidanik goizeko lehen orduetan dasta daitekeen eguratsaren freskotasuna. Ordu batzu geroxeago eguzkiaren eragipenagatik izaten den astutasun horrek kutsaduraren irudia ekartzen dit gogora. Ez dakit ziur zergaitik baina hutsagotzat daukat egunsentia ilunabarra baino. Beharbada, eguneko lehen ordu hoietan nire gogoia ere lasaia aurkitzen dudalako.

Egunean zeharko hamaika gorabeherak goizeko paketasan hori printzatu egiten digute, gudan den egitura orekatua gero eta okerragoa jartzen zaigularik. Ez gaitu batere harritu behar egitura horren batbateko erorketak. «Stress» ospetsu horrek du errua.

Baina zertan nabil?. Ez nuen gizartearen gaitxotasunak sorteraizten digun alderdi honetaz mintzatu nahi. Barka.

Zera zera da. Gaur goizean ere irten naiz etxetik birikiak haizeatu

nahian. Urriaren 12. Zer ikusirik duen egunak kontakizunarekin?. Las-ter azalduko dizuet, ez arduratu.

Karretera aukeratu dut ibilbidetzat. Ullibarritik Landarainoko joanetorria egiteko. Hamar kilometro guztira. Nere txandal orlegi-argiak dizdira bereziak egiten zituela zeritzaidan, eguzkiaren lehen izpi indargeek nire gain eragilean Nina zegitelarik. Bizkortu egin dut martxa.

Orduantxe izan da, regandik hurbil lehen dunba-hotsa aditu dut. Arraio!! Gaurezkero ahiza-sasoia zabalik...

Jarraitu dut nire bidea, tiroek maiztasun haundiagoa irabazten zutelarik, urduritasunak ere zeharo hartzen ninduela. Une batez zaharragoek kontatutako gerra denborako gertaerak etorri zaizkit burura. Etsaiaren asmoa deusezeztatzeko basora botatako gazte eta ez hain gazte haien ereduabizi izan dut, gogoan beste inon ez bazen ere.

«Hementxe jatok!!» aldamenen entzundako esaera motzak eta ondorengo tiro, pare batek ekarri naute östera errealitatera. Geratu egin naiz. Oraindik sasi atzean izkutaturik ditu-

danak ez al dira nirekin okertuko, basurde nahiz beste edozein piztitzat hartzen nautelarik?. Ezetzkoan nago. Ez dut egure gurasoen egunetako gudarien itxura eukiko baina-ze karajo!. Oraindik ez dit inork esan axerien ezaugarri-rik daukadanik. Dena dela, nork ez?, hotzikara sumatu dut hezurbizkarrean zehar. Ez da inor bidera agertu; beraz, tiroak ez ziren niri zuzenduak izango, bestela, nire gorpu bila azalduko baitziratekeen. Honek lasaitu egin nau eta aurrera jo dut, heroe izateko ez naizela jaio jakin arren.

Hogetabost metro ez dudala egin eta bidebakterrean ikusi ditut. Heuren kotxe ondoan zeuden bertatik munizio berria ateratzen ari zirelarik. Zenbat kartutxo behar zuten, bada?.

Harutzago, eskubiko ertzean beste ehiztari bi aurkitu ditut, eskopeta besarkaturik zeukatela, ogitarteko bana gogoz jaten ari zirelarik. Begiratu didate eta nire «egun on»-i ez diote jaramonik egin. Ez diet errepikatu nirekin hasarre egongo zirela pentsatu baitut.

Kurrilio bat igaro da hegaka nire gainetik, noraezean. Gaur arteko bizimodu lasaia izorratzera etorri ei dira eskopetadunak eta bere burmuin txikian ezin ulertu inguruan gertatzen dena.. nahiz eta mendeetako kontzientziak arriskuan dagoela abisatzen diola uste izan.

Dunba, dunba, dunba... Agur, kurrilioa!. Txikia izan arren hirutiroetako ohorea merezi izan duzu. Ohore haundia.

itzulera ez da paket-suagoa izan. Hantxe ziraute denekheurentehiztokietan, bese «sari» baten zai. Oraingoan ez dut burua alderatu hango nire presentzia ez zutela laketetsi bait nenkien.

Berandu xeago, dutxan, gaurko ibilaldia luze egin zaidala pentsatu dut. Gaur-zortziti aldatu beharko... baina, nondik?.

Ohiturazko hamar kilometroak burutu ahal izateko, etxeko barnebidetan zenbat joanetorri egin beharko nukeengo kontua atera dut, badaezpada ere.

LITERATURA

herri baten omenaldia

— ITXARO B. BORDA.

Duela zenbait egun, atseginez eskuratu dut Emil Larrereren liburua Aiherra Benafarrako herrixka aipatzen duena. Haren titulu osoa da: "Aiherra, Nafarroaren leihoa".

Lehen aldia da uste dut, eta horregatik dut marrazten, elizgizon bat bere biziaz edo fedez mintzatu gabe (ez direktuki bederen) zerbait idazten duela. Ez da beraz prediku baten manneran emana, eta orrialde bakoitzean gauza berriak ikasten dira.

Liburua presentatu aintzin behar genuke egilea presentatu. Hau 1926 urtean Baigorriin sortua da eta 1969 urtetik orain arte Aiherrako erretor izan dena/zena. Epe luze horrek (hamaika urte) herriaren ezagutza oinarritzen duke. Bestalde Euskaltzaindian 1975urtean sartua da eta HERRIA kazetaren erredaktore buru.

Liburuaren eskutan hartzea zerbait bisitatzeko tiket bat hartzea bezala dela iduritzen zait. L. Challet auzapezaren hi-

tzaurrea irakurri eta, hona agertzen zaigula gure gida; Eta kasik berrehun orrialdetan segituko dugu, ari dela ahal bezain gartsuki gu eman nahiz Aiherrako xendra bideetan ezagutzaren ondok.

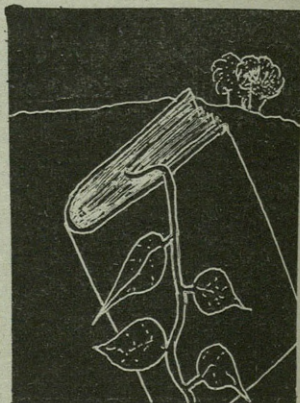
Hamar herrialdek inguratzten dute Aiherra. Lurraren eta historiaren kurutzamendu batetan dago, lehenik ez dira urrun Bastidako kaskoinetarik eta bigarrenik Izturitze eta Otsozelaiko harpeak hurbil dituzte. Gaiñera, Nafarroako erresuma haren handitasunaren lekuko Beltzuntzarren gaztelua oraino zutik ageri da;

Herriaren izena nondik datorren ari izan da galdeka Emil Larre eta hipotesi seriosena topologian hatzeman du: Aiherrak erran nahi luke Aran edo Ibar... Lehenaldikotz 1269 urtean irakurri zen izen hori...

Euskal Herriko historia egin dute, beste askok bezala, Aihertar batzuk: Baltzuntzeko bizkondeek, Larreguyk, Hariztoiek (les paroisses Du PB pendant la révolution), A. Poche-louk (Euskalduna kaseta-ren sortzailetarik bat) S.E. Durrutyk Julen Heguyk, Otxalde bertsolariak eta anaia Rafael Muscarditzek...

Xehetasun historiko gehienak Lardapideren kaierretan aurkitu ditu egileak. Aiherrako euskaraz ere bada zer erranik. Laborari herria da, lan-tegi batzu badira eta herriarrek pilota dantza eta pestak maite dituzte;

Egilearen euskara batua da eta arras goxo irakurtzeko. Eta horrek laguntzen du liburuari hurbiltzea. Argazkoek aproposki ilustratzen dute

obra. Bazkoz, urtero, egi-ten zen bertsolariaren pesta-ren asmatzailearen bertsoak datozen liburua bururatzean. Hauk kantatzean emeki-emeki agertzen da egilearen izatea eta bere herriarentzat dituen kezak eta esperantzak.

Askok pentsatuko dukete liburuaren zati batzu leituz biziki apez eta serora bazirela herriko jende ospetsuenetan. Agian ez da partipria bat. Baina nolaz ez estona Jainkoaren bidea zelarik/delarik aterabide bakarra.

Orobat kontseilu bat banu emaitako hau liteke: zoaz irakurle eta zure herria edo auzoherria edo Euskalherriko herri ttipi baten egoera ezagutu nahi baduzu, liburu hori eskura ezazu, ez zaizu dolutuko.

Aiherrari norbaitek egin diezaiekeen omenal-dirik zintzoena;

Zainetan odol urdina edukitzean, at-
zean ditugun galik gabeko xoriek ada-
rrak jartzen dizkigute, baina gu —
errtratoan ongi ateratzeko pintoreari
begira noski— ez gara inoiz
konturatzen.

MARRAZKIA: JOSE MARI ALEMAN

ZERUKO ARGIA

ILLEROKO ALDIZKINGI EDERGARRIDUNA

URTEZ URTE

Zeruko Argia'ren azkeneko zenbakian esan genduán nola sendatu zen Jakoba Olaizola Goriti, 27 urteko neskatxa. Bere argazkia ikustez atsegin aundia artuko dezu-telako ustean, ementxe dezute.

mirarietan sinistu behar

Neskatxaren eriko sendatzaletik asi-ta azkeneko Lourdes'en ikus zutenetaraño guziak egiazko angaritzat (miraritzat) eman zuten. Argatik Gazteiz'ko Gotzai (Obispo) jaunak ontzat emanik, Añua8n Jaungoikoari eskerak eman zizkioten Eri-elizan **Te Deum** abestuz (kantatuz.) Ama Sortze garbikoaren bitartez sendatua ikustegatik eta Jaunari eskerak emateagatik inguruko erietatik ere ozte (jendeketa) aundia bildu zan.

Gure biotzezko zorionak Zeruko Amak onetsiari.

hizkera, pertsona eta hizkuntzaren ispilu

ENRIKE AMONARRIZ

Hizkuntza, bere zentzu abstraktoan neutro izan badaiten ere, bere erabilkera (hizkera) erabat partziala da eta erabiltzen duen pertsona edo taldearen arabera. Ez da berdina baserritar edo kaletar baten hizkuntza, gizon edo andre batena, Garaiketxea edo Urbiolarena. Bakoitzak une eta egoera bakoitzean hizkuntza moldatu eta egokitu egiten du.

Hau dela eta, talde sozial bakoitzak bere hizkera moeta berezia du; partaide guztiek hizkera ez izan arren, elementu berdintsu asko aurkitu ahal izango ditugu. Talde horien hizkera berezietatik sortzen dira jergak: Ez da berdina «tio» familia batetan edo lagunen artean erabiltzea (urrengo batetarako utziko dugu euskal jerga finkatu baten ezaren arazoa).

Eta noski, gizarte bakoitzak, dituen kontraesan eta desberdintasun guztien azpian, oinarritzko hizkera berdintsu bat du.

Eta aurkezpen labur hau egin ondoren ikutu nahi nukeen gaian sartuko naiz; hizkuntzetan (eta konkretuki gure kasoan) insulto mailan erabiltzen diren hitzetan hain zuzen ere, eta erabilkera horrek berekin daraman gizarte-ikuspegian.

Euskaldun askok, euskara (erdaraz gehienetan) goratu nahi horretan, gure hizkuntzaren «palabrota»rik eza erabili

izan du argudio garrantzitsuenetako bat. Falta honek, eta lehen aipatu dugun jergarena, zorionez edo zoritxarrez —dudarik gabe, ene ustez— erdaratik jasotako hitzak erabiltzera bultzatu gaitu, eta noski, erdarak arlo honetan duen ikuspegiaren.

Horrelako zenbait hitzek hasieran zentzu konkretu eta normal bat baldin bazuten ere, denbora pasa ondoren insulto bihurtu dira, adierazten zutenari buruzko konportamendu guztia aldatuaz: Bi adibide hartuko ditut: «Subnormal» eta «marikoi» hitzak, euskaldun goak nahiko sarri erabiltzen ditugunak beste pertsona baten aurka aritzean.

Argi dago pertsonak orok bere «status»a gordetzearen, «status» hori apoiatuko duten beste pertsona batzuk aurkitu behar dituela (fisikoki edo moraliki apoiatuko dutenak): han, argi eta garbi, explotazio edo marjinazio era delarik.

Pertsona, edo talde batek, bere «normaltasuna» eta bere «oreka pertsonalak» nolabait finkatzearen, lehenik egin ohi duena oreka hori bere ustez ez duten beste pertsona batzuk aurkitzea izango da;

bere «normaltasuna» finkatzeko «subnormaltasuna» sortuaz, eta bere «oreka sexuala» finkatzeko «marikoiak» eta era guztietako «desbideratu eta maniakoak» aurkituaz. Ezin daiteke dudari jarri ere indibidualtasunaren eta kolektibotasunaren arteko erlazio estua: ekonomia defizientea bat, erakunde defiziente batzuk heziketa defiziente bat sortzen dituen gizarte batek, nahitahieztasun pertsona defiziente batzuk sortuko ditu. Defizientzi artifizial horien barruan sartuko genituzke talde sozial asko: zaharrak emakumeak, herrenak, marikoiak, subnormalak, e.a. luze bat.

Horrelako hitzak insulto zentzu batetaz erabiltzen dituen gizarte bat ezin daiteke inolaz ere gizarte sendo bat izanl gizarte gaiso bat baizik. Gizartea sendotzen joango da, gauza bakoitzari bere izenez deituko dionean, normaltasun osoan. Betaurrekodunekin gertatu den bezala —iadanik inor ez da marginatua sentitzen betaurrekoak eramategatik, «cuatro ojos» eta antzekoak umekeria mailan geratu direlarik— talde sozial horiek normaltasun osoan begiratuko ditugunean, konplejurik sentitu gabe, eta herren bat kaletan ikustean, «nola deituko da elbarridun gaiso hori?» esan beharrean, «hi, herren, zer ordu duk?» gauzarik normalena bezala esango diogunean. ●

TITIRITEROEN MIKROFONO/

Aurreko egunean aipatu genizuen bezala, badakarkigu Argiaren orrietara WIEGTH-OFF formula atera duten taldeko zientifiko bat. AIRALD MANOSCLAUD bere izena. Bere fans guztientzat fotografia bat ere ondo legokeela aitortu genuen, baina jakintsuen humilatsuna! munduan zehar ibiltzeko lehen ere nahiko ezaguna zela erantzun zigun eta ez genuen horrelakorik lortu.

Lehenbizi, gortesiak agintzen duen bezala bere familiaz galdetu genion eta honela erantzun zigun:

A.M. —Oh, nere familia mundu guztia da.

T.—Oso kosmopolita zaitugu beraz.

A.M. —Ez, ez, ez da hori. Baina nere aitona Ogino zerritzan hura zen eta bada-kizu... metodoa deskubritu arte zenbat emakume haurdun utzi zituen... Mundu guztian zabaldurik gaude.

T.—Hortik al datorkizu sena zientifikoa?

A.M. —Beno, bai, behar bada bai. Egia esan nik ez nuen ezagutu baina amonak ezagutu omen zuen eta trebetasun haundiko gizona zela esan ohi zuen. Behar bada bai, behar bada hortik datorkit.

T. —Eta esplikatuko al zeniguke zure metodoa?

A.M. —Historia?

T. —Bai, bai.

A.M. —Ba gauza nik hamabiren bat urte nituela hasi zen, bigarrenengo gerrate garaian. Orduan jan leku irekiak jarri zituzten gosetea zela eta nik nere mardultasuna merio ez nuen beti janik izaten, inork ez baitzuen sinisten nik ez nuela jan. Hau oso grabaturik gelditu zen nere inkonszientean nolabait, eta gero beste lagun batzuekin elkaturik prolema hau aztertzen hasi nintzen.

T. —Ondorioa WIEGTH-OFF formula.

A.M. —Bai hemezortzi urte ihardun behar izan dugu aurrrera ateratzeko.

T.—Diozuenek hamar egun nahikoa dira sei kilo galtzeko; nahikoa eta gehiegi. Baina hau oso metodo naturala al da?

A.M. —Bai oso metodo naturala da, baina ez dizut noski formula emango. Gainera metodo hau jarrituz gero ez dire gehiago sakrifizioak behar.

T. —Eta, azkeneko galdera, hau farmazietan edo errezeta bidez edo nola aurki daiteke

A.M. —Beno, herri askotan ez dago farmaziarik eta gainera hau edozein momentutan erosi nahi izatea gerta daitekeenez edozein tokitan aurki daiteke, hots, kiosko, Seguritate Sozial bulgo, trengeltokietako tresna, farmazia taberna edo dendetan. Baina hala eta guztiz norbaitek enkarguz erosi nahi balu, DIEZ MINUTOS eta PRONTO aldizkarietan hor du horretarako bete behar duen kupoia.

T.—Agur, eskarrikasko.

Argiak piz ditzala zeuenburuak. Badakizue zer egin flakatzeko.

kiniela zopa (bi pertsonarentzat)

Ingredienteak: 2 pertsona (bestela nork kono jan behar du?)

kiniela bat
zopa sobre bat
axota bat
kamionero gailego buruargi bat
ur kazuela bat

TITIRITEROEN ERREZETAK

Prestaketa: Bi pertsona horiek kamionero gailego buruargia sekuestratu egiten dute, bere pisura eramanez. Aulki batetan lotu egiten da eta urte osoko pertiduen zerrenda, erresultadu eta guzti ematen zaizkio. Esan nahi ez baditu, lehendik «video»z grabatua ditugun 25 urtetako Telediararioak botako zaizkio banaka-banaka. Hirugarren egunekoak iristen direnean iadanik oihuka izango duzu, beste ere batetara esanaz, irakiten. Orduan ur kazuela berotzen hasten zara sukaldean, eta hau ere irakiten dagoenean zopa sobreko edukia barrura bota. Gailegoarengana zoaz eta berriro erresultaduak eskatu. Telediararioek sortutako lilura erdi gairiditurik, esango dizkizu. 14 erresultaduak betetakoan tontoa bazara kazuelara bi tako dituzu, eta bestela joan zaitez lehenbaitlehen estanko gertuenera. Datorren asteen 208 miloi dituzu zure zain.

Zorionak.

TITIRITEROEN KUTXA
(lehen zirrikitutan zena)

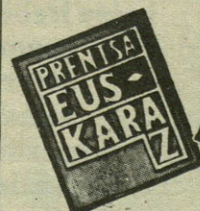
Autoak, antenak eta garolak
gure bihotzaren paisajea bihurtu direnez
eguzkia lurretik 20m. tara
elektrixitate kableetan
gorapilatu zaigularik
basoak, mendiak eta izarrak
gurasoen ametsetan zehar
galdu direlako
eta batez ere
egunero
hiltzen

naizelako
kantu hau dizut esakeintzen
musu bat ematen
laztana desiratzen
Badatozkigularik hash-rok
Radio, elektroï-bideo
eta se-rollero
autosufizientziaren uharte
izateraino
maiteko haunat

eta ordulariaren tiringaz
bizitzara esnatzen haizelako
egunero
eta sorpresak eta bizitzak
eta maitaleak aurkitzen
ditualako bizitzero
ausartzen haiz
ausartzen nauk bizitza luze hau idaztera
nola kantu bat
Txeloaren lokarrietan
hala hitz gorriak
ene zainetan
Guk ere farre egingo dinagu
eta blussaren erritmoan
eta katiluetako ibaietan
goizero murgilduko naun

Moscun bere fedea galdu zuen progre bat

«txurro» berriak zubizarretari jarriak

ARGIA-ren 890. zenbakian Iñaki Zubizarretak Santutxuko Bertsolari Eskolari buruz idatzitako gutuna irakurri ondoren, ez gara asarretu, harritu baizik: uste dugu ez gaituela ulertu. Dena dela, erantzun beharrean gaudelakoan eta berak eman digun ofizio berriari eutsiz, «txurro» batzu egin ditugu erdi txantxetan, nahiz eta bertsolaritza berak bezain serio ala serioago hartzen dugun. Umore apur batek ez digu kalterik egingo.

**Gauza bat argitzeko nator zuregana
entzun beharko duzu dadukadana
ez diogu inori dendu gura lana
ez eta gutxiago ahorako jana
ez dugu nahi fama
ezta foto bana
ez zure programa
ez egizu drama
problemarik baduzu zatoz gugana.**

**Zuk esana daukazu garela txurrero
asko ez duzu maite gure jenero
galduta dadukagu Iñaki bezero
asko poztuak gara galtze honez gero
zu zara saltsero
eta ere Castero
praka-kontuz bero
ez nuen espero
kontuz ibili zaitez, zu forastero.**

**Egina dadukat nik atzo zutaz amets
Santutxuko Eskolan zu zinen pozez
bertsotan ikasteko tekniketaz galdez
baina trebetasuna ez zenuen bapez
gogoz eta fedez
«txurroak» eginez
tumatxa zen zinez
positibo ezerez.
Orain maleta hartuta etxera zaitez.**

Bertsolari-jazkerak asko hau kezkatzeri
nonbait pornografia ez zaik gustatzen
praka motzak dituen mutila salatzen
inbiria pixka bat ez al zaik susmatzen
hire anak zuzen
apenas dabilten
ongi zaik igartzen
ari haiz zahartzen
praka motzetan ez duk edozein jartzen.

Hire «mala letxea» nahinikek gozatu
ez gaitezen gehiegi hontan luzatu
mesedetxo txiki bat nahi diat eskatu
lunean ari dena ez zak molestatu
nahiz ta ez gustatu
arin ez juzgatu
gutaz ez kezketu
ez gaitzak nazkatu
tintarik alperrikan ez zak gastatu.

Azkoiti

**Jose Ramonen kontra zabilta txistuka
erreta zagozela ezin da uka.
Baina gezur hoiekin, otoi, laster buka
zulako «ayatolez» gagoz espertuta
Zeurea ezkuta
gureakin lupa
gero mehatxuka,
tontoen kondukta.
gure Jose Ramoni bihotzez, aupa!**

«AINTZINAKO» IÑAKI

Esandako txorradak hobe ez gogora
horixe baita, antza, listoen moda,
Zulako «jaunbehekoak» utzita albora
gu bertsoak ikasten, boga eta boga!

Zaude hor gustora
gure bertso-lora
ta asko mejora,
zurea ganora!
inbidia baduzu zatòz Bilbora.

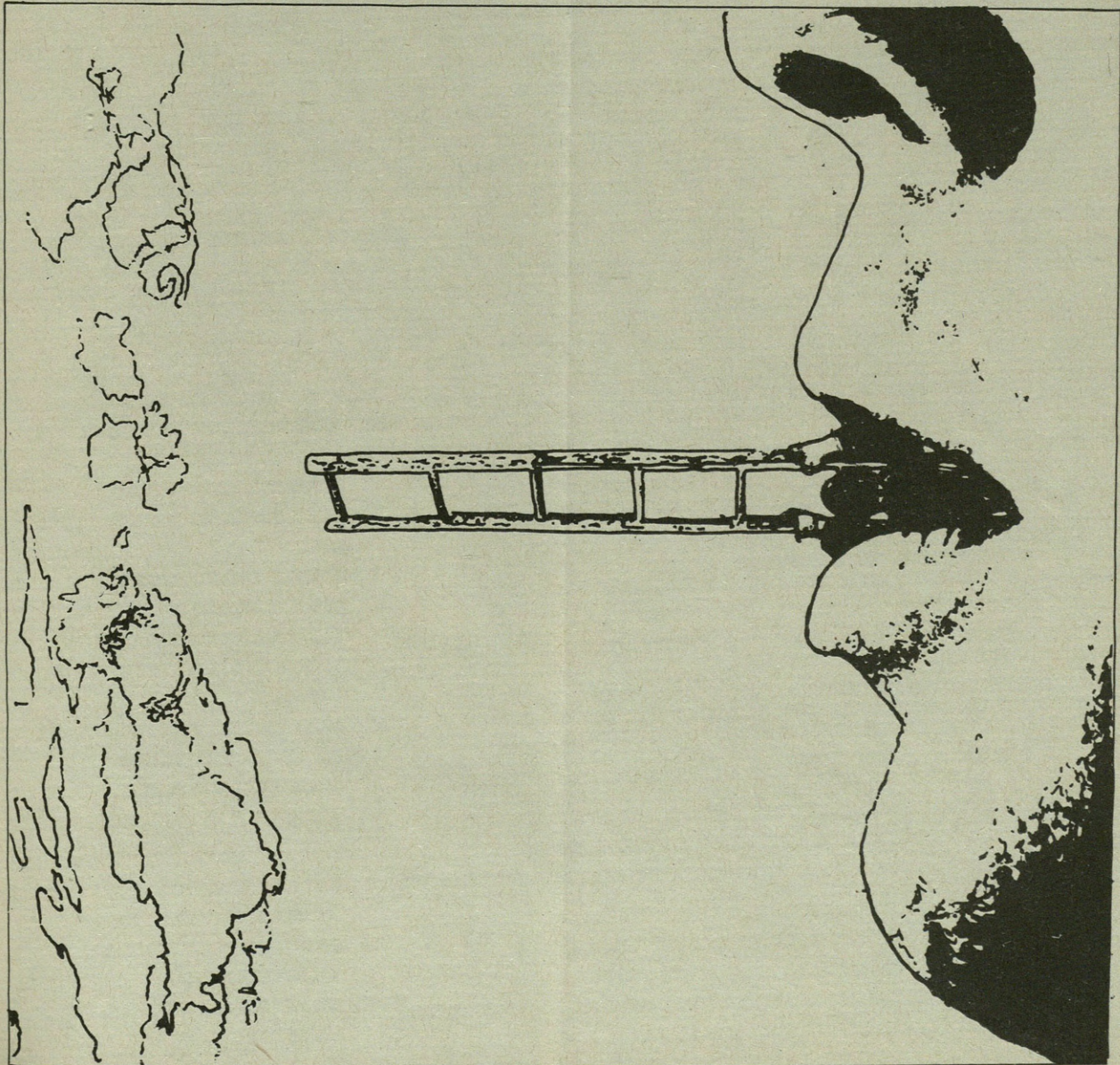
bermeokoa

Zubizarretak non ote dauka
buru'n jartzeko txapela.
Nork eman dio gizajoari
hileta hontan kandela,
betsolariak ugaritzeak
Santutxun «txurro» bezala,
horrek ematen badizu mina
ihes hemendik berehala.

Juanjo Arratikoa

Besterik gabe, Santutxuko Bertsolari-Eskolakook begiru-
nez gurtzen zaitugu.

Bilbon, 1980.eko Azaroak bat.

zerbaitek huts eman du

Bost urte da diktadorea hil zela. Orduan mundu guztia — itxura batetan — geunden konbentziturik euskarak mementorik zailenak eta gogorrenak pasatu zituela. Berrogei urte ilun haiek.

Diktadorea hil ondoren euskararen mundua asko hobetuko zela uste genuen —edo nahi genuen behintzat—. Askok ez zuen, hala ere, itxaropen haundirik, batez ere konfrogatu zenean erreformismoa eta bere funtsezko jokabidea, hain onartuak izan direla gure artean. Pentsatzen zuen frankismo zaharra baino maltzurragoa izarigo zela frankismo berria. Euskararentzat urte zailak etorriko zirela ueste zuelako, aurrerantzean gogor eta imagizazio haundiz, burukatu beharra egongo zela esaten zuen.

Ikusi batetan esan zitekeen euskararen egoera asko hobetuko zela. Hego Euskal Herriko agintariak teoriarik euskararen aldeko ziren. Probintzia baskongadoetan, batez ere, abertzaleen esku geratu ziren hala Udaletxeak eta Diputazioak nola Parlamentua eta Gobernua. Beraz, itxadopen haundirik ezin zitekeela eduki esaten zutenak oker zeudela zirudien.

Hala eta guztiz ere merezi zuen ahalik eta jokabiderik seguruenak eramatea euskararen aldeko alorretan. Hemendik, euskararen irakaskuntza hobetzeko azken urteotan egin diren ezfotuak, «Euskal Herriar Euskaraz» mugimenduaren sortzea, euskararen aldeko manifestapenak, idoneoen burrukak,...

Eta zer da gaurartegertatu dena? Politiko askok ez daki euskararik oraindino. Geure zerbitzurako dauden instituziorik gehienetan ez da euskararik onartzen. Milaka maixu-maistra dago, gure herriko haurrak hezteko lana bere gain hartu duena eta euskararik ez dakiena. Frankismo zaharraren denboran euskal Prentsa, gaizki

baina bizi zen eta gaurregun baino erosle gehiago zituen. Abertzaleen esku dauden erakunderik gehienetan euskal prentsarik ez da hartzen gaurregun oraindino. Eta hartzen da frankismo zaharraren garaian hartzen zen orentsa hardina. Frankismo zaharraren denborako azken urteetan baino ikasle asko gehiagorik ez dago Gau eskoletan, nahiz eta irakaskuntza askoz hobeia ematen den.

Eskola alorrean zerbait ona egin da: Eskoletara euskara sartzea, alegia. Baina hori ere ongi aztertu beharra dago, zeren asignaturak euskaraz irakasten diren gelak oso gutti bait dira oraindino. Hauxe da egin den lorpen bakarra. Eta ikastoletako haurren kopuruarekin gonbaratuz oso murriz geratzen da. Ikastola Frankoren garaiko lorpena da; ez gaurkoa. Asignaturak euskaraz ikasten dituzten eskolameek badeute eskoletatik euskaldun alfabetatu ateratzeko aukera; baina beste guztiak?

Guztiok dakigu, eskoletan ez dela ikasten ez frantsesik ez ingelesik ez alemanik. eta ezin da ikasi gainera, eskoletan ez direlako betetzen hizkuntza bat ikasteko behar diren kondizio minimoak. Beraz, beste hizkuntza hauen mailan dagoen euskara ere ezingo da ikasi, kondizio minimo horiek betetzen ez diren bitartean behintzat.

Hala ere, inbertsiorik haundienak —orain arte behintzat — horresetan egin dira. Alferrikako diru inbertsioa. Eze-reza baino kaltegarriagoa den inbertsioa, zeren haur horiek eskolaroan konbentzituko bait dira ez daitekeela euskararik ikasi. Eta hori ezereza baino kaltegarriagoa da.

Dena dela, gaurko plangintza aldatuko balitz eta haurrek eskolan euskara ikasteko posibilitate erreala jarriko, guztiz diferente litzateke....

JULEN KALZADA

HIZTEGIA

ANTZU: estéril, stérile.

ARESTIAN: duela denbora gutxi.

ARRAS: erabat, zeharo.

AT: kanpo.

AZTI: adivino, devin, devineuse.

AZTORE: halcón, faucon.

BEDEREN: futxienez.

EGURATS: atmósfera, atmosphère.

EHIZA: caza, chasse.

ELKADURA: alimentación, alimentation.

EPAITU: jugar, juger.

ESTAKURU: atxakia.

GAITASUN: capacidad, capacité.

GATAZKA: borroka, iskanbila.

HASTAPEN: hasera, abiapuntua.

HEDATU: zabaldu.

HEGI: izkin, ertz.

HERABE: timidez, timidité.

HONDAMEN: destrucción, destruction.

INDARGE: ahul, indarrik gabe.

IRAUN: durar, durer

KAUSITU: aurkitu.

KUNDERA: erroarioaren kontu.

KUPIDA: erruki.

KURRILIO: grulla, grue (oiseau).

MIRAIL: ispilu.

MOZORRO: disfraz, déguisement.

**JOSE
ZINKUNEGIREN**

OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

Transportes

anzkar s.a.

ERAMAN-EKARRIAK, KAMIOIAUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, València, Madrid,
Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda,
Murcia, Cartagena, Granada, Almería, San-
tander, Valladolid, Zamora, Palencia, Sala-
manca.

Astean irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz,
Lugo, Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

Hernanirako bide nagusian,

ERBOGIA hauzoan

DONOSTIA

AUZMENDI
Sastre on baten izena.

Vergara, l.
Donostiako estiloa.

**orain dela bi hilabete atera genituen
bonoen saria hau izango da:**

bi pertsonentzat

NEPAL-era IBILALDIA

**Martin Zabaleta, Xabier Erro eta Felipe
Uriarte-ren laguntzarekin.**

ZOZKETA

urriaren 15-aldera.